T. C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEBLİĞLER DERGİSİ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE 15 GÜNDE BİR PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR.

CİLT : 46 | 15 AĞUSTOS 1983 | SAYI : 2145

TALİM VE TERBİYE KURULU KARARI :

TALİM VE TERBİYE BAŞKANLIĞINDAN

Karar Sayısı : 96 Karar Tarihi : 30.6.1983

Konu : XI. Millî Eğitim Şûrasında tespit edilen esaslar.

Millî Eğitim Hizmetinde Öğretmen ve Eğitim Uzmanları (Durum ve Sorunlar) üzerinde Kurulumuzca hazırlanan ve XI. Millî Eğitim Şûrasınca incelenerek bazı değişikliklerle tespit edilen bağlı örnekteki esasların, 1261 sayılı Kanun hükümlerine göre onanarak uygulamaya konulması ve Bakanlık Tebliğler Dergisinde yayımlanması hususunun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştı.

Emin SAĞLAMER
Talim ve Terbiye Başkanı

O L U R
30.6.1983

Hasan SAĞLAM
Millî Eğitim Bakanı

MİLLÎ EĞİTİM HİZMETİNDE ÖĞRETMEN VE EĞİTİM UZMANLARI (DURUM VE SORUNLAR)

XI. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASINDA TESBİT EDİLEN ESASLAR

GİRİŞ

8 - 11 Haziran 1982 tarihleri arasında toplanarak "Millî Eğitim Hizmetinde Öğretmen ve Eğitim Uzmanları (Durum ve Sorunlar)" konusunu görüşen XI. Millî Eğitim Şûra'sında Öğretmen Eğitiminin Gelişimi, Öğretmen Eğitiminde Hizmetöncesi Sorunlar ve Teklifler, Eğitim Uzmanlarının Eğitimi, Öğretmen ve Uzmanların Hizmetiçi Eğitimi, Öğretmen ve Uzmanların Sorunları ve Çözüm teklifleri konuları görüşülerek aşağıdaki esaslar tesbit edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ÖĞRETMEN EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ

A. ÜLKEMİZDEKİ BAŞLICA EĞİLİMLER VE GELİŞMELER

1. Gerek ilkokullara gerek ortaokullara öğretmen yetiştiren okullar başlangıçta büyük kentlerde veyahut yurdun daha çok batı bölgelerinde açılmış iken, zamanla ülkenin her koşesinde ve bölgesinde ilköğretmen okulu veya eğitim enstitüsü gibi eğitim kurumları açılmıştır.

2. Öğretmen yetiştiren kurumların öğrenim süreleri kısa denilebilecek zamanda artış göstermiş, özeliikle 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun kabulünden sonra her derecedeki okul öğretmenliği için enaz 2 yıl yüksek öğrenim görmüş olmak şartı getirilmiştir.

3. Millî Eğitim Temel Kanunu ile her dereceli ve her çeşit okul öğretmenlerinin genel kültür, özel alan bilgisi ve meslek formasyonu bakımından dengeli biçimde yetiştirilmesi öngörülmüş, bu husus öğretmen eğitiminde proğram açısından temel bir ilke olmuştur.

4. Öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmeleri, uzun bir süre ihmal edildikten sonra ele alınmakla beraber, kısa bir zaman içinde çok sayıda öğretmen ve yöneticinin çeşitli kurslardan geçirilmesi imkânı sağlanmıştır.

5. Üniversitelerde eğitim fakülte ve bölümlerinin kurulmasıyla öğretmenlere ya kendi dallarında veya eğitimin çeşitli uzmanlık alanlarında yüksek lisans ve doktora yapma fırsatı yaratılmıştır.

6. Öğretmen yetiştiren okulların öğrenim süreleri zaman içinde genel olarak bir artış göstermekle birlikte bu gelişmeler daha çok özel alan (dal) eğitimiyle ilgili dersler lehine olmuş, genel kültür dersleri ile meslek dersleri ihmale uğramıştır.

7. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmen okulları da dahil olmak üzere eğitim kurumları arasında meslek derslerinin sayısı, sıralanışı ve içeriği bakımından tam bir uyum ve koordinasyon sağlanamamış, öğretmenlik ehliyeti (sertifikası) kazanmaya temel olacak ölçütlerin tespiti uzunsüre ihmal edilmiştir.

8. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmen yetiştiren meslek okullarında öğretmenlik formasyonu kazandıran ve son 15 yıl içinde çeşitlerinin arttığı görülen pedagojik formasyon kazandıran meslek derslerinin öğretiminde uzmanlığa pek az yer verilmiştir. Eğitim derslerini okutan bir öğretmenin, tüm eğitim derslerini okutabileceği düşüncesi esas alınmıştır.

9. Öğretmen yetiştiren çeşitli kurumlar arasında proğram bakımından tam bir bağlantı sağlanamamış, öğretmen adaylarına okul veya dal değiştirme imkânı tanınmamış veya bu imkân çok güç koşullara bağlanmıştır.

10. Öğrenim basamaklarına veya öğretim alanlarına göre açılan okullardan yetişen öğretmenlerin ileride aynı okullarda görev alabilecekleri düşünülerek, bu öğretmenler arasında meslekî bütünlük ve birliği sağlayacak, onlara ortak bir eğilim anlayışı ve tutum kazandıracak tedbirler alınmamıştır.

11. Öğretmen yetiştiren kurumlara nitelikli öğretim personeli yetiştirilmesi konusunda sistemli bir politika izlenmemiş; planlı dönemlerde de bu konuda beklenen düzeyde başarı sağlanamamıştır. Özellikle, son yıllarda öğrenci sayısı bakımından büyük bir artış gösteren eğitim enstitülerine nitelikli öğretmen bulmak ciddi bir sorun haline gelmiştir.

12. Cumhuriyetten bu yana öğretmen yetiştirmede nitelik konusu üzerinde de durulmuş, ancak öğretmen açığını kapama endişesi, kalite konusunda amaca ulaşılmasını engellemiştir.

13. Öğretmen yetiştiren kurumlar genellikle öğretim elemanı, fiziki tesisler ve her türlü araç - gereç ihtiyacı yeterince sağlanamadan bir bakanlık onayı ile açılmışlardır. Bu uygulama da öğretmen eğitiminin niteliğini olumsuz yönde etkilemiştir.

14. Hepsinden önemlisi öğretmenlerimizi, Cumhuriyetten bu yana temel karakterini oluşturan yürekleri yurda hizmet ideali ile Atatürkçü çizgide yetiştirmek için gerekli politika, sistem ve uygulama birliğinin yeniden oluşturulması gerekmiştir.

B. ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

1. Bütün dünyada genel eğilim, öğretmen yetiştirme süresinin yukarıya doğru uzatılması yönündedir.

2. Öğretmen kaynakları süre, program, uygulama etkinlikleri ve görevlendirme şartları vb. bakımlarından her ülkede büyük ayrılıklar göstermektedir.

3. İlkokul öğretmenlerini hâlâ ortaeğitim düzeyindeki eğitim kurumlarında yetiştirmeye devama özenen ülkeler bulunmaktadır.

4. Bütün öğretmelerin yükseköğretim düzeyinde bir eğitim görmeleri inanç ve görüşü, güç ve yaygınlık kazanmaktadır.

5. Birçok ülkede, birbirinden farklı düzey ve türdeki okullarda görev alacak öğretmenlerin, bu okulların devamı biçiminde kurulmuş meslek okullarından yetiştirilmesi politikasından uzaklaşıldığı görülmekte ve öğretmen eğitimi konusunda birliğe gidilmektedir.

6. Öğretmen adaylarının seçimi ve bu seçimi yapacak kurum ve kişilerin tespiti konusu, öğretmen ihtiyacının gerek nicelik, gerek nitelik yönünden karşılanması bakımından giderek büyük önem kazanmaktadır.

7. Öğretmen adayları için hazırlanan programları, genellikle uzmanlığa dönük olan dersleri, sosyal bölümlere dayalı dersler, pedagojik formasyon sağlayan dersler ve uygulama çalışmalarından oluşmaktadır.

C. TEKLİFLER

1. Öğretmen yetiştiren fakülte, yüksek okul ve birimlerine öğrenci alımında, programların oluşturulmasında ve öğretim elemanı yetiştirilmesinde, (özellikle geçiş döneminde) Üniversiteler ile Millî Eğitim Bakanlığı'nın yakın bir işbirliğinde bulunmaları zorunlu görülmektedir.

2. Öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksek okullara öğrenci alımında, öğretmen liseleri ve bazı meslekî ve teknik okullarına belirli oranda kontenjan tanınmalıdır. Özellikle öğretmen liselerinin lise standardı korunarak, öğrencinin yetenekli olduğu alanlarda öğretmenliğe özendirici ve hazırlayıcı seçmeli dersler yönetimini içeren programlar geliştirilmelidir.

3. Liseleri birinci, ikinci ve üçüncülükle bitirenler, kendi yetişme alanlarına uygun olan, öğretmen yetiştiren kurumlara sınavsız olarak girebilmeleri sağlanmalıdır.

4. Öğretmen yetiştiren fakültelerde öğrencilerin bir bütünlük içinde eğitilmesi amacıyla özel alan, meslek bilgileri, genel kültür derslerine, bölümlerin özelliklerine göre ağırlık verilmesi gerekmektedir.

5. Öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere gerekli görülen alanlarda lisans öğrenimini tamamlayanlar, eğitim fakültelerinde pedagojik formasyon görmek suretiyle öğretmen olarak atanabilmelidirler.

6. Bütün fakülte ve yüksek okullarda (halen görev yapan ve yeni atanacak olan) araştırma görevlisi, öğretim görevlisi ve yardımcı doçent gibi öğretim elemanlarına pedagojik formasyon kazandıran programların uygulanması, özellikle bu programlarda genel ve özel öğretim yöntemlerine ağırlık verilmesi uygun görülmektedir.

7. Üniversiteler içinde alanla ilgili, laboratuvar ve uygulama görevi yapacak, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulöncesi eğitimi, özeleğitim, temeleğitim, ortaeğitim kurumların oluşturulması, Üniversitelerin özellikle öğretmen ve uzman eğitimine ağırlık veren fakülte, yüksek okul ve birimlerinin alan araştırmaları ve uygulamaları için bulundukları bölgelerde, Bakanlığa ait okullar ve personel ile işbirliğine gidilmesi, ihtiyaç duyulan konularda Talim ve Terbiye Başkanlığı ile ortak araştırma, geliştirme ve ygulama projeleri başlatıp yürütmede işbirliğine önem ve öncelik verilmesi zorunlu görülmektedir.

8. Bütün üniversitelerin öğretmen yetiştiren fakülte, yüksek okul ve birimlerinde bütünlüğü sağlayıcı, asgari müştereklerde birleşen programlar hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

9. Yabancı ülkelerde öğretmenlik mesleği ve diğer mesleklerle ilgili lisans ve lisans üstü öğretim yaparak, memleketimizde görev talep edenlerin muadeleti konusunda karar vermede, Talim ve Terbiye Başkanlığının Yükseköğretim Kurulu ile işbirliği yapmasında karar sürecini kısaltma açısından fayda mülahaza edilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE HİZMETÖNCESİ SORUNLAR VE TEKLİFLER

A. ÖĞRETMEN EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI

Öğretmen yetiştiren bir kurumu bitiren öğretmen adayı;

1. Eğitim ve öğretim çalışmalarının, esasta, Türkiye Cumhuriyetini ve ATATÜRK İlkelerini yaşatacak ve yüceltecek nesil yetiştirmeye yönelik olduğunu bilir.

2. Ülkemizin kalkınma sorunlarıyla eğitim arasındaki bağlantı konusunda bilinçlidir ve yetiştireceği kuşakların kalkınmada rol oynayacaklarını bilir.

3. Eğitim biliminin kavramsal yapısını, metodolojisini ve terminolojisini bilir.

4. Eğitim sorunlarını, inceleme ve araştırma yaparak çözer ve eğitimde gelişmeyi sağlar.

5. Çeşitli ders konularının okul programlarının tümünde oynayacağı rolü bilir.

6. Çalıştığı eğitim kademesindeki öğrencilerin gelişimini etkileyen fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik etkenlerin ayni zamanda bireyde yarattığı gelişim özelliklerini, ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları karşılamada eğitimin görev ve sorumluluklarını kavrar.

7. Öğretim süreçleri hakkında bilgi sahibidir; esas görevinin öğrenciyi yargılamaktan çok, ona, yetişmesinde yardım etmek olduğunu bilir.

8. Her öğrencinin yeteneklerini, bireysel farklılıkları dikkate alarak geliştirir.

9. Öğretim alanında sahip olduğu bilgiyi, öğrenci davranışlarını geliştirme doğrultusunda kullanma yeteneği kazanır.

10. Elde edebileceği araçlardan yararlanarak iletişim kurma becerisine sahiptir.

11. Bilim ve teknolojideki, mesleği ve alanı ile ilgili gelişmelerden yararlanma davranışı gösterir.

12. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü, ahlâk kurallarını başlıca sorunlarını ve mesleğinin getirdiği imkân ve fırsatları bilir.

B. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN GENEL STANDARTLARI

1. Öğretmenlik bir meslektir.

2. Öğretmenlik mesleği, özel bir meslekî yeterliği gerektirir.

3. Öğretmenlik mesleğinde yetişenler, eğitim, öğretim ve verildiğinde yönetim görevlerinden sorumludurlar.

4. Öğretmenler Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak görevlerini yerine getirmek zorundadırlar.

C. ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEYE İLİŞKİN MEVCUT SORUNLAR

1. Çeşitli eğitim kademe ve tiplerine, değişik kurumlardan, farklı programlarla değişik sürelerde öğretmen yetişmektedir.

2. Mevcut öğretmen yetiştirme programları, Millî Eğitim Temel Kanununun 43. maddesinde yer alan yatay ve dikey geçişlere imkân verecek biçimde düzenlenmiştir.

3. X. Millî Eğitim Şûrası, eğitim programlarında bütünleşmeyi esas kabul etmiştir. Oysa mevcut öğretmen yetiştiren kurum programlarında bir bütünleşmeden çok, bir çeşitlenme görülmektedir.

Bu çeşitlenme özellikle;

a. Muhteva kategorilerinin ağırlıklarında,

b. Zorunlu seçimlik dersler, yıl ve sömestir sistemi, haftalık ders saati ve kredi sistemlerinin uygulanmasında,

c. Uygulama faaliyetlerine ayrılan süre ve bu faaliyetlerin düzenlenmesinde,

d. Değerlendirme sistemlerinde, dikkati çekmektedir.

4. Öğretmen yetiştiren kurumlarda 1739 sayılı yasanın 43. maddesinde belirtilen genel kültür, alan bilgisi, öğretmen meslek bilgisi programları belli standartlara bağlanmamıştır. Öğretmen yetiştiren kurumlarda bu programlarla yetişen öğretmenlerin görev alacakları eğitim kurumlarının programları arasında gerekli ilişki kurulmamıştır.

5. Öğretmen yetiştiren kurum öğretmenlerinde ne gibi ek nitelikler aranılacağı, bu öğretmenlerin öğrenim düzeylerinin ne olacağı açıklıkla belirtilmemiştir.

6. Eğitim sistemimizin her kademesinde yetersiz öğretmenlik belgesine sahip veya hiçbir belgesi olmayan kişiler öğretmen olarak çalıştırılmaktadır. Özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda bu tür kişilerin öğretmen olarak istihdam edilmesi, yetişecek öğretmenlerin niteliğini önemli bir biçimde etkilemektedir.

7. Eğitim sistemimizin her kademesinde ücretli öğretmenler çalıştırılmaktadır. Öğretmen yetiştiren kurumlardaki ücretli öğretmenlerin oranları da dikkati çekecek kadar fazladır % 28.4. Oysa bilimsel araştırmalar, yalnızca ders saatinde derse girip çıkan öğretmenlerin, öğrencilerin bütün gelişmesiyle ilgilenemediklerini ortaya koymaktadır.

8. Bugüne kadar öğretmen yetiştirmede, sayısal sorunlar ile nitelik sorunları ayrı ayrı ele alınmıştır. Genellikle sayısal eksikliği gidermek için nitelikten fedakârlık yapılmıştır. Herkesçe bilinen hızlandırılmış eğitim bunun bir örneğidir. Nitelik sorunlarını bir yana iten bu çabalar da, öğretmen arz - talep projeksiyonlarına dayalı olarak yürütülmediğinden, sayısal sorunlara da çözüm getirememiştir.

D. ÖĞRETMEN EĞİTİMİ MODELİNİN ESASLARI

1. Temel Eğitim Kanununun 43. maddesine göre öğretmen eğitimi, yükseköğretim çerçevesinde ele alınmaktadır. Buna göre; hangi kademe için hazırlanırsa hazırlansın, öğretmen adayının lise üstü bir öğretim görmesi gerekmektedir.

2. Bu kanun öğretmen yetiştirme sürelerini kayda bağlamamaktadır. Geliştirilen modele göre her kademe öğretmenliği için genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi dahil lisans (4 yıllık öğrenim) kabul edilmiştir.

3. Şüphesiz kalite sorununu çözümleyen tek faktör programın süresi değildir. Sürenin nasıl kullanılacağı konusu daha da büyük önem taşır. Burada dikkat edilecek husus, her kademe öğretmenliğinin gerektirdiği bilgi ve becerilerin bu süre içinde en iyi bir biçimde kazandırılmasıdır. Model oluşturulurken bu konuya özen gösterilmiştir.

4. X. Millî Eğitim Şûrasında, eğitim programlarının bütünleşmesi ilke olarak kabul edilmiştir. Buna göre, öğretmen yetiştirme programlarında da bütünleşmeye gitmek gerekmektedir. Aşağıda sıralanan ilkelerin yaygınlaştırılması, bu programlarda bütünleşmeyi sağlamak açısından gereklidir.

a. Sömestir sistemi uygulanacaktır.

b. Kredi sistemi uygulanacaktır.

c. Öğretmen yetiştirme programlarında yer alan içerik kategorilerinin (alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür) düzenleme ve ağırlıklarında paralellik sağlanacaktır.

d. Seçmeli derslere yer verilecektir.

e. Uygulama faaliyetlerinde birlik sağlanacaktır.

f. Uygulama okulları belirlenecektir.

g. Değerlendirme süreçlerinde birlik sağlanacaktır.

5. Temeleğitim Kanununun 43. maddesi, hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adayının göreceği eğitimin yatay ve dikey geçişlere imkân verecek biçimde düzenlenmesini emretmektedir. Böylece geliştirilen öğretmen yetiştirme program modeli, yatay ve dikey geçişlere imkân sağlamaktadır.

6. Gerek ülkemizin ekonomik durumu, gerekse coğrafi konumumuz gözönünde bulundurulduğunda, her öğretim alanına bir öğretmen tayininin israf olduğu görülmektedir. Bu nedenle her öğretmen adayının, bir esas alan yanında bir de yardımcı alanda yetiştirilmesi öngörülmektedir.

E. ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARINDA İÇERİK KATEGORİLERİNİN DÜZENİ VE AĞIRLIĞI

Öğretmen yetiştirme programında içerik kategorilerinin düzenini inceliyebilmek için, öncelikle öğretmenlik mesleğini analiz etmek gerekir.

Öğretmen olacak bir kişi şu üç boyuta sahip olmalıdır:

a. Öğretmenlik meslek bilgisi,

b. Alan bilgisi,

c. Genel kültür.

Bu üç boyut, öğretmen yetiştirme programlarında yer alması gereken üç tür içerik kategorisini oluşturur.

Hangi kurum için öğretmen yetiştirme söz konusu olursa olsun, her öğretmen adayı ortak ve zorunlu öğretmenlik meslek bilgisi dersleri alacaktır. Yine her öğretmen adayı yetişeceği kurum, kademe ve tipine göre zorunlu ve seçmeli dersler ile (alanına özgü) Özel Öğretim Yöntemleri ve Uygulamaları derslerini de izleyerek mesleğinde derinleşecektir.

Her öğretmen adayı ortak bir genel kültüre sahip olmalıdır. Örneğin; Türkçe, Türk İnkılâp Tarihi, Yabancı Dil gibi dersler ortak ve zorunlu genel kültür dersleri olup öğretmenlere genel bir perspektif kazandırmaya amaçlamaktadır.

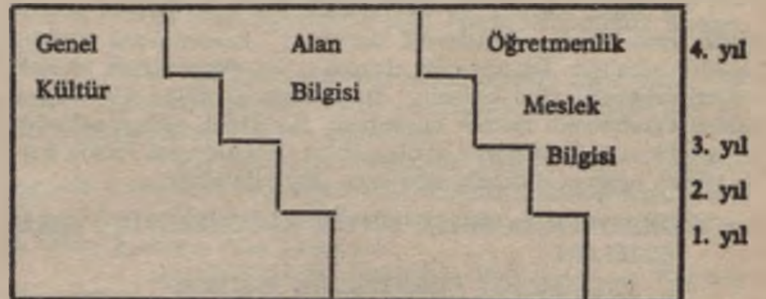
Bunun yanında, öğretmen adayı, alanının gerektirdiği genel nitelikteki bilgileri de kazanmak zorundadır. Genel kültür dersleri arasında yer alacak bu nitelikteki derslerle, öğretmen adaylarına, hem mesleklerinin hem de alanlarının gerektirdiği, genel kültür sağlanacaktır. Örneğin; Genel Psikoloji, Genel Sosyoloji, Genel Biyoloji gibi dersler (bu derslerin öğreticiliğini yapmayacak) öğretmen adayları için genel kültür niteliğinde derslerdir.

Öğretmen adayının, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi yanında tamamen öğretim yapacağı kademe ve tipteki okula ve öğretim alanına göre yetiştirilmesi önem taşımaktadır. Alan bilgisi kategorisindeki derslerle öğretmen adayının eğitiminin bu boyutu da tamamlanacaktır

1 Öğretmen Yetiştirme Programlarında İçerik Kategorilerinin Düzeni :

Yukarıda açıklanan genel modelde yer alan öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür kategorileri programlara değişik düzenleme ve ağırlıkta yerleştirilebilir. (Şekil 1), önerilen modele en uygun düşen düzenlemeyi göstermektedir.

(Şekil - 1) İçerik kategorilerinin düzenlenmesi

"Paralel Düzenleme" olarak bilinen bu düzenlemede, her üç içerik kategorisi bütün sınıflarda paralel bir biçimde okutulmaktadır. Modelde, alan bilgisi ağırlığını korurken, genel kültür azalmakta, öğretmenlik meslek bilgisi artmaktadır. Ülkemizdeki öğretmen yetiştirme programlarının pek çoğunda bu düzenleme uygulanmaktadır.

2. Öğretmen Yetiştirme Programlarında İçerik Kategorilerinin Ağırlığı :

Öğretmen yetiştiren kurum programları için model oluştururken, içerik kategorilerinin program içindeki ağırlığının da titizlikle tespiti gerekmektedir. (Şekil 2), özellikle temel ve ortaeğitime öğretmen yetiştirme modelindeki içerik kategorilerinin ağırlığı konusunda genel bir bilgi vermektedir.

(Şekil-2) İçerik kategorilerinin ağırlığı

(Şekil-2) de görüldüğü gibi, öğretmen yetiştirme programlarında alan bilgisine sekizde beş, öğretmenlik meslek bilgisine sekizde iki, genel kültüre sekizde bir, ağırlık verilmektedir. Böyle bir programda yer alması gereken ders çeşidi ve bu derslerin kredi olarak görünümü konusunda bir örnek, aşağıdaki tablo da verilmektedir.

(Tablo) Dört yıllık lisans programı

İÇERİK KATEGORİLERİ	DERS ÇEŞİDİ	KREDİ SAAT	AĞIRLIK %
Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Uygulama dahil)	12	36	25.0
Alan Bilgisi	30	90	62.5
Genel Kültür	6	18	12.5
TOPLAM	48	144	100.0

NOT: Her ders üç kredi olarak düşünülmüştür. Programa iki kredilik dersler koyarak ders sayısını artırmak mümkündür.

Bu genel tablo her tür öğretmen yetiştirme programı için kesin bir ölçüt vermemektedir. Çeşitli okul tipleri ve kademeleri için program geliştirirken bu genel tabloya dayalı olarak iki noktaya dikkat etmek gerekmektedir.

a. Hangi okul kademesine veya tipine öğretmen yetiştirilecekse, içerik kategorilerinin ağırlığı tespit edilirken o öğretmen tipinden beklenen bilgi ve beceriler gözönüne alınmalıdır. Örneğin; okulöncesi eğitimi kurumu öğretmenin daha çok genel kültürlü ve öğretmenlik meslek bilgisine sahip olması beklenir. Bu kademe öğretmenliği için alan bilgisinde fazla derinleşme gerekmemektedir. Oysa temeleğitim birinci ve ikinci aşama öğretmenliği için bu üç kategoride bir uyum, temeleğitim 3. aşaması ile ortaeğitim öğretmenliği için ise alan bilgisinde derinleşme önem taşımaktadır. Dolayısıyla her tür kurum programında içerik kategorilerine verilmesi gereken ağırlık, o kurumun amaçlarına göre belirlenmelidir.

b. Hangi kademe ve tipteki okul için yetiştirilirse yetiştirilsin, esas olanın öğretmenlik davranışı kazandırmak olduğu unutulmamalıdır. Öğretmenlik davranışı ise, öğretmenlik meslek bilgisi programlarıyla kazanılır. Bu nedenle; özellikle alan bilgisi lehine öğretmenlik meslek bilgisinden fedakârlık edilmemeli, öğretmenlik meslek bilgisine ayrılan yerin tüm program içinde beşte birden aşağıya düşmemesine özen gösterilmelidir.

F. ÖNERİLEN MODELİN EĞİTİM KADEMELERİNE GÖRE ESASLARI

I. OKULÖNCESİ ÖĞRETMENİN EĞİTİMİ

Okulöncesi Eğitime Öğretmen Yetiştirecek Kurum Programlarının :

a. Amaçları :

Bu pogramı bitiren öğretmen adayı;

(1) Alanıyla ilgili temel kavramları bilir

(2) Çocuk gelişimini ve bu gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı ihtiyaçları bilir.

(3) Çocukları inceleme, tanıma ve gelişmelerine yardımcı olma konusunda bilgi ve beceri kazanır.

(4) Çocukların sorunlarını teşhis eder, gereken tedbirleri alır, çözüm yolları bulur.

(5) Günlük, ünite ve yıllık faaliyet programları planlar, uygular, değerlendirir ve geliştirir.

(6) Okulöncesi çocukları için gerekli materyalleri seçer, değerlendirir ve geliştirir.

(7) Alanıyla ilgili kaynaklardan yararlanma ve yenilikleri izleme becerisi kazanır.

(8) Konusuyla ilgili araştırma yapar ve sonuçları değerlendirir.

(9) Okulöncesi eğitimi kurumlarındaki diğer personel ve yöneticilerle işbirliği yapar.

(10) Yerel kaynak ve imkânlardan yararlanır.

(11) Ana babalarla iletişim kurar ve onların çocuklarıyla ilgili sorunlarına çözüm yolları arar.

(12) Yeteneği doğrultusunda herhangi bir müzik aletini kullanır.

b. Fonksiyonları :

(1) Okulöncesi eğitimle ilgili genel kavramları öğretmek.

(2) Çocuk gelişimini öğretmek.

(3) Çocukları inceleme, tanıma ve onlara yardımcı olma bilgi ve becerisini kazandırmak.

(4) Program hazırlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme yöntem ve becerisini kazandırmak.

(5) Okulöncesi materyallerini seçme ve geliştirme yeteneği kazandırmak

(6) Alanı ile ilgili diğer kaynaklardan yararlanma alışkanlığı kazandırmak.

(7) Araştırma yapma becerisi ve alışkanlığı kazanyapma yeteneği kazandırmak.
dırmak.

(8) Grup halinde çalışma ve başkalarıyla işbirliği

(9) Yerel imkân ve kaynaklardan yararlanma ve yaratıcı davranma alışkanlığı kazandırmak.

c. İlkeleri :

Okulöncesi eğitime öğretmen yetiştirme aşağıdaki ilkelere dayandırılacaktır.

(1) Okulöncesine öğretmen yetiştirecek kurum ideal olarak ortaeğitim sonrası 4 yıllık bir öğretimi kapsar. Sayısal ihtiyaçlar karşısında bu süre kısaltılabilir.

(2) Programda sömestir esası uygulanır. (4. yıl, 8 sömestr)

(3) Kredi esası uygulanır.

(4) Program genel kültür dersleri, alan dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden oluşur.

(5) Yatay ve dikey geçişlere imkân verir.

(6) Programda seçmeli derslere de yer verilir.

(7) İki sömestir kurumlarda uygulama çalışmalarına ayrılır.

(8) Teorik derslerde ödev ve seminerlerle öğrenci aktif duruma getirilir.

(9) Derslerde grup çalışmalarına yer verilir.

(10) Kurum içinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ana okulları açılır.

d. İçerik ve Etkinlik Kategorileri :

(1) Çocuğun günlük temel ihtiyaçlarını karşılamaya ve çocuğa bu konuda iyi alışkanlıklar kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri :

Beslenme, Çocuk Hastalıkları, Çocuk Bakımı, Toplum Sağlığı, İlk Yardım, Ruh Sağlığı vb.

(2) Sosyal-kültürel faaliyetleri öğretmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri :

Müzik Resim, Beden Eğitimi, Edebiyat, Drama, Konser vb.

(3) Türkçe öğretimine yönelik içerik ve etkinlik kategorileri :

Türk Dili ve Edebiyatı, Kompozisyon, Yarışma, Münazara vb.

(4) Atatürkçülük çizgisinde Millî bütünleşmeye dönük içerik ve etkinlik kategorileri :

Türk İnkılâp Tarihi, Münazara, Açık Oturum, Sergi, vb.

(5) Temel fen kavramlarını öğretmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri :

Fen ve Tabiat Bilgisi, Matematik, Basit Fen Deneyleri vb.

(6) Materyal seçme, geliştirme ve değerlendirmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri :

Eğitim Teknolojisi, Yaratıcı Çocuk Faaliyetleri, Çocuk ve Kitap, Çocuk Oyunları, Pratik Çalışma vb.

(7) Program hazırlama, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri :

Eğitimde Program Geliştirme, Ölçme ve Değerlendirme, Uygulamalı Çalışma vb.

(8) Diğer personel ve ana - babalarla işbirliği yapma becerisi kazandırmaya yönelik, içerik ve etkinlik kategorileri :

İnsan İlişkileri, Eğitim Yönetimi, Eğitim Sosyolojisi, Rehberlik, Grupla Çalışma Yöntemleri, Toplantı vb.

(9) Kaynaklardan yararlanma ve araştırma yapma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri :

Araştırma Teknikleri, İstatistik, Ödev, Seminer vb.

2. TEMELEĞİTİM ÖĞRETMENİNİN EĞİTİMİ

Temeleğitim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirecek kurum Programlarının :

a. Amaçları :

Bu programı bitiren öğretmen adayı ;

(1) Alanıyla ilgili temel kavramları bilir.

(2) Temeleğitim çağındaki çocukların fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik gelişimlerini, bu gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı ihtiyaçları bilir ve gelişmelerine yardımcı olma konusunda beceri kazanır.

(3) Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilir.

(4) Çocukların fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik sorunlarını teşhis eder ve sorunların çözüm yollarını bilir ve gereken önlemleri alır.

(5) Çocukların ilgi ve yeteneklerini teşhis eder ve geliştirilmesine yardımcı olur.

(6) Özeleğitime muhtaç çocukları tanır ve gereken önlemleri alır.

(7) Alanıyla ilgili eğitim teknolojisini bilir, kullanır ve geliştirmeye çalışır.

(8) Alanıyla ilgili yenilikleri ve gelişimleri devamlı izler ve kendisi de araştırma yaparak sonuçları değerlendirir.

(9) Alanıyla ilgili bilgi ve becerilerini en uygun yöntemlerle öğrencilerine öğretebilme tekniklerini bilir ve bu konuda beceri kazanır.

(10) Günlük, haftalık, aylık ve yıllık etkinlik programlarını planlar uygular değerlendirir ve geliştirir.

(11) Ana dil olarak Türkçeyi çok iyi bilir ve Türkçe Okuma yazma öğretimi ile ilgili beceri kazanır.

(12) Yeteneklerini geliştirerek gerekli alanlarda iş görme alışkanlığı ve calışma disiplini kazanır, araştırıcı, yapıcı, yaratıcı ve üretici kişiliğe sahiptir.

(13) Okul - endüstri ilişkileri ve yaygın eğitim konusunda bilgi ve beceri sahibidir.

(14) Toplum kalkınması ve halk eğitiminde üzerine düşen görevleri en uygun biçimde yaparak katkıda bulunur.

(15) Toplumda iş alanlarını tanır, çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönlendirmeye çalışır.

(16) Yerel kaynak ve imkânlardan yararlanır.

(17) Ana babalarla iletişim kurar ve onların çocuklarıyla ilgili sorunlarına çözüm yolu arar.

(18) Temeleğitim kurumlarındaki diğer eğitim personeli ile işbirliği yapar, gerektiğinde onlara rehberlik eder.

b. Fonksiyonları :

(1) Alanıyla ilgili genel kavramları öğretmek.

(2) Temeleğitim çağındaki çocukların gelişim özelliklerini bilmelerini sağlamak.

(3) Çocukları, inceleme, tanıma ve onlara yardımcı olma bilgi ve becerisini kazandırmak.

(4) Program hazırlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme yöntem ve becerisini kazandırmak.

(5) Alanları ile ilgili ders planı hazırlama ve uygulama becerisi kazandırmak.

(6) Eğitim teknolojisini tanıtmak ve kullanmalarını sağlamak.

(7) Alanları ile ilgili kaynakları seçme ve geliştirme becerisi kazandırmak ve yerel imkânlardan yararlanma alışkanlığı kazandırmak.

(8) Yaratıcı düşünme ve başarma alışkanlığı kazandırmak.

(9) Alanı ile ilgili bilimsel davranma ve araştırma yapma beceri ve alışkanlığı kazandırmak.

(10) Alanı ile ilgili bilgisini geliştirme ve değerlendirme becerisi kazandırmak.

(11) Alanıyla ilgili bilgi ve becerilerini öğretebilmeleri için gerekli olan teknikleri tanıtmak ve bu teknikleri kullanma becerisi kazandırmak.

(12) İş görme ve üretici olma alışkanlığı ve çalışma disiplini kazandırmak.

(13) Okul endüstri ilişkilerini kavratmak ve yaygın eğitim konusunda beceri kazandırmak.

(14) Toplum kalkınması ve halk eğitimine katkıda bulunma yollarını öğretmek.

(15) İş ve meslek alanlarını tanıtmak.

(16) Grup halinde çalışma ve başkalarıyla işbirliği yapma yeteneği kazandırmak.

(17) Özeleğitime muhtaç çocukları tanıtmak ve bu çocukların özür gruplarına göre eğitim yollarını öğretmek.

c. İlkeleri :

Temeleğitime öğretmen yetiştirme aşağıdaki ilkelere dayandırılacaktır.

(1) Temeleğitim kurumlarının ilk beş sınıfında sınıf öğretmenliği, son 3 sınıfında da yer alan dersler için dal öğretmenliği esastır.

(2) Sınıf öğretmenliğinde genel kavramlar önemlidir, dal öğretmenliğinde ihtisaslaşma esastır.

(3) Temeleğitim kurumlarına öğretmen yetiştirecek kurumların programlarında toplam kredinin yaklaşık % 25 i öğretmenlik meslek bilgisi, % 12,5 i genel kültür, % 62,5 i alan bilgisi derslerine ayrılır.

(4) Programda öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisi dersleri için seçmeli derslere de yer verilir.

(5) Yatay ve dikey geçişlere imkân sağlanır.

(6) Alanının özelliğine göre uygulama çalışmalarına iki sömestir ayrılır.

(7) Temeleğitim öğretmeninin yetiştirildiği eğitim ortamının gerçek iş ortamına benzer olması sağlanır.

(8) Öğrencinin öğretime aktif olarak katılması sağlanır.

(9) Programlar, işe ve hayata dönük olacak biçimde düzenlenir.

(10) Bu kurumlarda öğretim süresi, orta eğitimden sonra 4 yıl (8 sömestr) dır.

d. İçerik ve Etkinlik Kategorileri :

(1) Alan Eğitimiyle İlgili İçerik ve Etkinlik Kategorileri :

(a) Öğretmen adaylarına alanıyla ilgili temel kavramları öğretmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri her bölümün uzmanlarınca tespit edilecektir.

(b) Öğretmen adaylarına alanıyla ilgili araştırma yaparak sonuçlarını değerlendirme becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : İstatistik, Araştırma Teknikleri, Ödev, Seminer, Alan Çalışması.

(2) Genel Kültür Eğitimiyle İlgili İçerik ve Etkinlik Kategorileri :

(a) Atatürkçülük çizgisinde, Millî bütünleşmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : Türk İnkılâp Tarihi, Açık Oturum, Münazara, Sergi, Gezi.

(b) Türkçe öğretimine yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe - Kompozisyon, Münazara, Edebi Yazılar.

(c) Sosyo - Kültürel faaliyetleri öğretmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : Resim, Müzik, Beden Eğitimi, Sanat Tarihi, Düşünce Tarihi, Hukuk Bilgisi, Sergi, Gezi, Konser, Konferans.

(3) Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kazandırmaya Yönelik İçerik ve Etkinlik Kategorileri :

(a) Çocuğu tanıma ve ihtiyaçlarını karşılama ve sorunlarını çözüm becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : Gelişim Psikolojisi, Ruh Sağlığı, Rehberlik.

(b) Program hazırlama, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Eğitimde program geliştirme, Ölçme değerlendirme, Uygulamalı çalışma.

(c) Bilgi ve becerilerini öğretebilme becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Genel Öğretim İlke ve Yöntemleri, Özel Öğretim, Uygulamalı Çalışma, Ödev.

(d) Toplum kalkınması ve halk eğitimine katkıda bulunma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Yetişkinler Psikolojisi, Toplum Kalkınması, Halk Eğitimi, Uygulamalı Çalışma.

(e) Diğer personel ve ana babalarla işbirliği yapma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Sosyal Psikoloji, İnsan İlişkileri, Kitle İletişimi, Eğitim Yönetimi, Eğitim Sosyolojisi, Grupla Çalışma, Toplantı.

(f) Eğitim kaynaklarını tanıma, geliştirme ve bunlardan yararlanma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Eğitim Teknolojisi, Araç Geliştirme, Pratik Çalışmalar.

3. ORTAEĞİTİM ÖĞRETMENİNİN EĞİTİMİ

Ortaeğitim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirecek Kurum Programlarının:

a. Amaçları:

Bu programı bitiren öğretmen adayı;

(1) Alanında bilgi sahibidir.

(2) Ortaeğitim çağındaki çocukların fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik gelişmelerini, bu gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı ihtiyaçları bilir ve gelişmelerine yardımcı olma konusunda beceri kazanır.

(3) Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilir.

(4) Çocukların fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik sorunlarını teşhis eder ve sorunların çözüm yollarını bilir, gereken rehberliği yapar.

(5) Çocukların ilgi ve yeteneklerini teşhis eder ve geliştirilmesine yardımcı olur.

(6) Alanıyla ilgili eğitim teknolojisini bilir, kullanır ve geliştirmeye çalışır.

(7) Alanıyla ilgili yenilikleri ve gelişimleri devamlı izler ve kendisi de araştırma yaparak sonuçları değerlendirir.

(8) Alanıyla ilgili bilgi ve becerilerini en uygun yöntemlerle öğrencilerine öğretebilme tekniklerini bilir ve bu konuda beceri kazanır.

(9) Günlük, haftalık, aylık ve yıllık etkinlik programlarını planlar uygular değerlendirir ve geliştirir.

(10) Ana dil olarak Türkçeyi çok iyi bilir ve kullanır.

(11) Yeteneklerini geliştirerek gerekli alanlarda iş görme alışkanlığı ve çalışma disiplini kazanır, araştırıcı, yapıcı, yaratıcı ve üretici kişiliğe sahiptir.

(12) Okul endüstri ilişkileri ve yaygın eğitim konusunda bilgi ve beceri sahibidir.

(13) Toplu kalkınması ve halk eğitiminde üzerine düşen görevleri en uygun biçimde yaparak katkıda bulunur.

(14) Toplumda iş alanlarını tanır, çocuklara ilgi ve yeteneklerine göre yüksek eğitime ve mesleğe hazırlayıcı önlemleri alır.

(15) Yerel kaynak ve imkânlardan yararlanır.

(16) Ana babalarla iletişim kurar ve onları çocuklarıyla ilgili sorunlarına çözüm yolu arar.

(17) Ortaeğitim kurumlarındaki diğer eğitim personeli ile işbirliği yapar.

b. Fonksiyonları:

(1) Alanıyla ilgili, yeterli bilgi vermek.

(2) Ortaeğitim çağındaki çocukların gelişim özelliklerini bilmelerini sağlamak.

(3) Çocukları inceleme, tanıma ve onlara yardımcı olma bilgi ve becerisini kazandırmak.

(4) Program hazırlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme yöntem ve becerisini kazandırmak.

(5) Alanları ile ilgili ders planı hazırlama ve uygulama becerisini kazandırmak.

(6) Eğitim teknolojisini tanıtmak ve kullanmalarını sağlamak.

(7) Alanları ile ilgili kaynakları seçme ve geliştirme yeteneği kazandırmak ve yerel imkânlardan yararlanma alışkanlığı kazandırmak.

(8) Yaratıcı düşünme ve başarma alışkanlığı kazandırmak.

(9) Alanı ile ilgili bilimsel davranma ve araştırma yapma beceri ve alışkanlığı kazandırmak.

(10) Alanı ile ilgili bilgisini geliştirme ve değerlendirme becerisi kazandırmak.

(11) Alanıyla ilgili bilgi ve becerilerini öğretebilmeleri için gerekili olan teknikleri tanıtmak ve bu teknikleri kullanma becerisi kazandırmak.

(12) İş görme ve üretici olma alışkanlığı ve çalışma disiplini kazandırmak.

(13) Okul-endüstri ilişkilerini kavratmak ve yaygın eğitim konusunda beceri kazandırmak.

(14) Toplum kalkınması ve halk eğitimine katkıda bulunma yollarını öğretmek.

(15) İş ve meslek alanlarını tanıtmak.

(16) Grup halinde çalışma ve başkalarıyla işbirliği yapma niteliği kazandırmak.

c. İlkeleri:

(1) Ortaeğitim kurumlarında dal öğretmenliği esastır.

(2) Dal öğretmenliğinde ihtisaslaşma önemlidir.

(3) Ortaeğitim kurumlarına öğretmen yetiştirecek kurumların programlarında toplam kredinin yaklaşık % 25 i öğretmenlik meslek bilgisi, % 10 u genel kültür, % 65 i alan bilgisi derslerine ayrılır.

(4) Programda öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisi dersleri için seçmeli derslere de yer verilir.

(5) Yatay ve dikey geçişlere imkân sağlanır.

(6) Alanın özelliğine göre uygulama çalışmalarına iki sömestir ayrılır.

(7) Ortaeğitim öğretmeninin yetiştirildiği eğitim ortamının gerçek iş ortamına benzer olması sağlanır.

(8) Öğrencinin öğretime aktif olarak katılması sağlanır.

(8) Programlar, işe ve hayata yönelik olacak şekilde düzenlenir.

d. İçerik ve Etkinlik Kategorileri:

(1) Alan eğitimiyle ilgili içerik ve etkinlik kategorileri:

(a) Alanıyla ilgili bilgileri öğretmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri her bölümün uzmanlarınca tespit edilecektir.

(b) Alanıyla ilgili araştırma yaparak sonuçlarını değerlendirme becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: İstatistik, Araştırma, Teknikleri, Ödev, Seminer, Alan Çalışması.

(2) Genel kültür eğitimiyle ilgili içerik ve etkinlik kategorileri:

(a) Atatürkçülük çizgisinde Millî bütünleşmeye dönük içerik ve etkinlik kategorileri: Türk İnkılâp Tarihi, Açık Oturum, Münazara, Gezi, Sergi.

(b) Türkçe öğretimine yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe, Kompozisyon, Münazara, Edebi yazılar.

(c) Sosyo-kültürel faaliyetleri öğretmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Resim, Müzik, Beden Eğitimi, Sanat Tarihi, Düşünce Tarihi, Hukuk Bilgisi, Sergi, Gezi, Konser, Konferans.

(3) Öğretmenlik meslek bilgisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri:

(a) Çocuğu tanıma ve ihtiyaçlarını karşılama ve sorunlarına çözüm becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Psikoloji, Gelişim Psikolojisi, Ruh Sağlığı, Rehberlik.

(b) Program hazırlama, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Eğitimde program geliştirme, ölçme değerlendirme, uygulamalı çalışma.

(c) Bilgi ve becerilerini öğretebilme becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri: Genel öğretim ilke ve yöntemleri, özel öğretim, uygulamalı çalışma, ödev.

(d) Toplum kalkınması ve halk eğitimine katkıda bulunma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : Yetişkinler Psikolojisi, Toplum Kalkınması, Halk Eğitimi, Uygulamalı çalışma.

(e) Diğer personel ve ana babalarla işbirliği yapma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : Sosyal Psikoloji, İnsan İlişkileri, Kitle İleşitimi, Eğitim Yönetimi, Eğitim Sosyolojisi, Grupla Çalışma, toplantı.

(f) Eğitim kaynaklarını tanıma, geliştirme ve bunlardan yararlanma becerisi kazandırmaya yönelik içerik ve etkinlik kategorileri : Eğitim Teknolojisi, Araç Geliştirme, Pratik Çalışma.

4. YÜKSEKEĞİTİM ÖĞRETMENİNİN EĞİTİMİ

Yükseköğretimle ilgili tüm esasları bir bütünlük içinde düzenlemeyi amaçlayan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, Millî Eğitim Sistemi içinde ortaöğretime dayalı enaz dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tümünü "YÜKSEKEĞİTİM" olarak tanımlamaktadır (Madde 3/a). Üniversiteler, fakülteler, enstitü ve yüksek okullar bu kapsama girmektedir (Madde 3/c).

Yine Kanun, bu kurumlarda öğretim elemanı olarak kimlerin görev alabileceğini göstermektedir. Kanuna göre; öğretim üyeleri ve öğretim yardımcıları olmak üzere iki grupta toplanmaktadır (Madde 3/i). Öğretim üyeleri; profesör, doçent ve yardımcı doçentlerden; öğretim yardımcıları, belirli süreler için görevlendirilen araştırma görevlileri, okutmanlar, uzmanlar, çeviriciler ve eğitim - öğretim planlamacıları ile belirli konularda eğitim, öğretim ve uygulama yaptıran öğretim görevlilerinden oluşmaktadır (Madde 3/j. k).

Kanunun 5. bölümü, öğretim elemanlarının seçimi, atama, yükselme ve görevlerini belirtmektedir. Ayrıca aynı kanunun 65. maddesi Yükseköğretim Kurumunu bu elemanları yetiştirme esaslarını düzenleyen yönetmelikler çıkarmakla da görevlendirmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu; bütün yükseköğretim kurumlarında çalışacak öğretim elemanları için, yeni bir düzenleme getirdiği gibi, öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmenlik yapma yetkisini de hukuki dayanaklara kavuşturmuş bulunmaktadır.

Bununla beraber, yeni kanunun ışığında, öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanı yetiştirilmesi konusunu irdelemek gerekmektedir.

Bilindiği gibi, bir ülkede yeni nesillerin yetiştirilmesinden o ülkenin eğitim sistemi sorumludur ve eğitim sisteminin en önemli öğesi de öğretmendir. Bunun içindir ki, çeşitli eğitim tip ve kademelerine öğretmen yetiştirme son derece önemlidir. Ancak, öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışacak öğretim elemanlarının yetiştirilmesinin farklı bir önemi vardır. Çünkü; bu öğretim elmanlarının yetiştireceği öğrenciler de meslek olarak öğretmenliği seçmişlerdir ve bu öğrenciler öğretmenlerinin bilgi, beceri ve tüm kişiliğinden kazandıkları etkiyi atanacağı okulda devam ettireceklerdir. O halde; eğitim sistemindeki öğretim kalitesinin öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretim elemanlarının niteliğiyle özdeş olduğu söylenebilir. Bu gerçek gözönünde bulundurularak, öğretmen yetiştiren kurumların öğretim kadrosunu oluştururken şu hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

a. Öğretmen yetiştiren kurumlara öğretim elemanı yetiştirme kurumsal olmaktan çok bir sistem olarak düşünülmelidir.

b. Öğretmen yetiştiren kurumlar belirli bir mesleğe hazırlayıcı yükseköğretim kurumları olduğundan, bu kurumlarda görev alacaklar için 2547 sayılı kanunun ilgili hükümlerinin uygulanmasına hemen geçilmelidir.

c. Bu kurumlarda halen çalışmakta olan öğretmenlerin yeni düzenlemeye uyarlanabilmesine çalışılmalıdır. Örneğin, bu öğretmenler yüksek lisans ve doktora dereceleri almaya yöneltilmeli, bunun için 1416 sayılı kanunun yurt içinde uygulanması konusunda tedbirler alınmalıdır.

d. Öğretmen yetiştiren kurumların akademik kariyerli kendi kadrosu oluşuncaya kadar, diğer yükseköğretim kurumlarının öğretim üyelerinden dönüşümlü olarak yararlanılmalı, kanunun 40/b ve 41 nci maddelerinin uygulanmasından faydalanılmalıdır.

e. Öğretmen yetiştiren kurumların kendi kadrolarının en kısa zamanda oluşturulmasına çalışılmalı, bu amaçla, yükseköğretim kanununun 35 nci maddesine de dayanarak, üniversitelere öğretim elemanı yetiştirme görevi ve olanakları verilmelidir.

f. Öğretmen yetiştiren kurumların özelliği gözönüne alınarak, bu kurumlarda öğretmenlik yapacakların hepsinde, "öğretmenlik meslek bilgisi programlarından" geçmiş olmak şartı aranmalıdır.

G. BAŞARI ŞARTLARI VE UYGULAMA TEKLİFLERİ

1. Programlara İlişkin Teklifler

a. Öğretmen yetiştiren kurumlarda; teklif edilen modele uygun program düzenlemeleri için, gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

b. Öğretmen yetiştiren kurum programlarının her aşaması (amaçlar, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme) günün şartlarına uygun ve birbiriyle tutarlı biçimde yeniden ele alınmalıdır.

c. Öğretmen yetiştirme programları, program geliştirme ilkelerine uygun ve araştırmalara dayalı olarak geliştirilmelidir.

2. Öğretim Kadrosuna İlişkin Teklifler

a. Öğretmen yetiştiren kurumların öğretim elemanları kadrosu 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun istediği biçime dönüştürülmeli ve bu kurumlara öğretim elemanı yetiştirme esaslarını kapsayan yönetmeliklerin bir an önce çıkarılmasına çalışılmalıdır.

b. Sözü edilen kanun ve yönetmeliklerin uygulamada yetersiz olacağı düşünüldüğü takdirde, öğretmen yetiştirmeye ilişkin yeni bir kanun tasarısı hazırlanması için derhal ön çalışmalara başlanmalıdır.

3. Öğrenci Seçimine İlişkin Teklifler

a. Öğretmenlik, herkesin yapabileceği bir meslek olarak düşünülmemeli, gerçekten bu mesleğe yatkın kişilerin programlara kaydolması sağlanmalıdır. Bunun için de seçme ve yerleştirme sınavı yanında adaylara öğretmenlik tutumlarını ölçen ölçekler de uygulanmalıdır.

b. Öğretmen yetiştiren kurumlara öğretmen talep projeksiyonları yapılarak öğrenci alınmalıdır.

c. Ortaöğretim programlarında yer alacak seçmeli dersler arasına öğretmenliği motive edici dersler konulmalıdır.

d. Öğretmen eğitimi sırasında öğretmenlik mesleğine veya alanına yatkın olmadığı gözlenen öğretmen adaylarının başka alanda istihdamlarına imkân verecek bir mekanizma oluşturulmalıdır.

4. Diğer Teklifler

a. Özellikle siyasi iktidarların tutumuna göre değişmeyecek kalıcı ve gelişmeye açık bir "öğretmen yetiştirme politikası" oluşturulmalıdır.

b. Öğretmenlerin hizmetöncesi eğitimleri konusunda araştırma projeleri oluşturulmalı, ülke ölçüsünde elde edilecek bulgular ve çağdaş literatürün ışığında uygulamalar geliştirilmelidir.

c. Öğretmen yetiştirme için gerekli malî imkânlar sağlanmalıdır.

d. Öğretmen yetiştiren kurumlar belli merkezlerde açılmalıdır.

e. Öğretmen yetiştiren kurumların fizikî ortamları, mesleğin gerektirdiği biçimde düzenlenmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. EĞİTİM UZMANLARININ EĞİTİMİ

A. EĞİTİM UZMANININ EĞİTİMİ İÇİN MODEL TEKLİFİ

1. Eğitim Uzmanının Tanımı

Eğitim uzmanı, değişik sistemlerde, kurumlarda ve kademelerde öğretme, öğrenme ortamını en etkili biçimde oluşturarak eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede; yöneticilere, öğretmenlere, öğrencilere, velilere kılavuzluk ve yardım edecek nitelikte, eğitim bilimlerinin bir dalında, kuramsal alanda ve uygulamada uzmanlaşmış kişidir.

Eğitim uzmanlarının yetiştirilmeleri için öngörülen yüksek lisans programları Türkiye gerçeklerine uygun olarak dü-

zenlenmeli, yaz okulu, akşam dersleri gibi tedbirlerle yaygınlaşması sağlanmalıdır.

2. Eğitimde Uzmanlık Alanları ve Yetiştirilcek Uzman Sayısı

Eğitim sisteminde yer alması gereken uzmanlık alanları ve bu alanlarda çalışacaklara verilecek uzmanlık ünvanları, X. Millî Eğitim Şûrası'nca benimsenen yeni Türk Millî Eğitim Eğitim Sistemine göre aşağıdaki şekilde benimsenmiştir.

UZMANLIK ALANI	UZMANIN ÜNVANI
a. Eğitim Yöneticisi	Eğitim Yöneticisi
b. Eğitim Müfettişi	Eğitim Müfettişi
c. Eğitim Planlaması	Eğitim Planlaması Uzmanı
d. Eğitimde Rehberlik	Okul Danışmanı
e. Eğitimde Program Geliştirme	Program Geliştirme Uzmanı
f. Özel Eğitim Alanı	Özel Eğitim Uzmanı
g. Eğitim Teknolojisi	Eğitim Teknolojisi Uzmanı
h. Beslenme Eğitimi	Beslenme Eğitimi Uzmanı
j. Halk Eğitimi	Halk Eğitimi Uzmanı
k. Eğitimde Ölçme, Değerlendirme ve Yöneltme	Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

3. Eğitim Uzmanının Öğrenimi

a. Türk Eğitim Sisteminde her basamaktaki öğretmenin yüksekeğitim görmesi zorunludur. Yüksekeğitimli öğretmenlere kılavuzluk edecek, onları yönetecek ya da denetleyecek uzmanların en az yüksek lisans düzeyinde eğitim görmesi de zorunlu bulunmuştur.

b. Eğitim uzmanı olabilmek için yukarıda sayılan uzmanlık alanlarında, yüksek lisans eğitimi yapılması gerekli görülmüştür. Bu alanlardan lisans düzeyinde eğitim görenlerin uzman yardımcısı olarak atanması yapılabilmelidir.

c. Eğitim uzmanı olacaklar lisans düzeyinde;

(1) Eğitim bilimlerinde;

(2) Eğitime temel olan bilimlerde;

(3) Uzmanlık yapacağı eğitim alanında yeterli sayıda ve nitelikte dersler almalı ve bu dersler arasında uygulamalı derslere özellikle yer verilmelidir.

Yüksek lisans düzeyinde ise, eğitim uzmanı olabilmek için eğitimde ve uzmanlık yapılacak eğitim alanında uzmanlaşmaya elverecek sayı ve nitelikte, uygulamaya yönelik dersler alınmalı ve bir tez çalışması yapılmalıdır.

4. Öğrencilik Şartları

a. Eğitimde uzman yetiştirmek için lisans ve yüksek lisans eğitimine öğrenci alırken; öğretmenliğe yönelten ortaeğitim programlarından mezun olanlara, eğitim ve öğretim hizmetlerinde çalışmış olanlara öncelik tanınmalıdır.

b. Eğitimde uzmanlık eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı'nın vereceği burslarla çekici kılınmalıdır.

c. Öğretmenlerden, uzmanlık eğitimi yapmak isteyenler, önceden belirlenmiş şartlarla maaşlı izinli sayılabilmelidir. Ayrıca, öğretmenler uzmanlık eğitimi için maaşlı izinli sayılmasının ötesinde, seçilip, uzmanlık eğitimi görmek üzere görevlendirilmelidir.

d. Lisans ve yüksek lisans eğitimi yapan öğrencilere, eğitim sisteminde inceleme, uygulama, araştırma yapmaları için Bakanlıkca gerekli izin verilmeli ve kolaylıklar sağlanmalıdır.

5. Öğretmenlerin Uzmanlığa Geçmesi

a. Öğretmenlerin eğitimde uzmanlık alanlarına geçmeleri için imkânlar hazırlanmalıdır.

b. Öğretmenler iki yolla uzmanlık alanında çalışabilmelidir. Birinci yol öğretmenlerin lisans tamamlama programını bitirerek ve yüksek lisans eğitimi yaparak uzmanlığa geçmesidir. İkinci yol ise öğretmenlere uzmanlık alanında sertifika programları açarak onların uzmanlık alanında çalışmasına izin vermedir.

c. Eğitim uzmanı olmak isteyen öğretmenler, bir eğitim uzmanlığı alanında lisans programını bitirmek için, daha önce yaptıkları eğitim sırasında aldıkları derslerden farklı olan dersleri içeren bir lisans tamamlama programını bitirmelidir. Bundan sonra da yüksek lisans eğitimi yapılmalıdır. Yüksekeğitim Kanununa göre yüksek okul mezunlarının üst eğitimi için hazırlanacak yönetmelikte bu duruma elverecek hükümler yer almalıdır. Ayrıca uzmanlık öğrenimi sırasında, öğretmenin meslekteki çalışma ve başarısına kredi vermenin yolları aranmalıdır.

d. Bir alanda lisans tamamlama programını bitirenlere lisans diploması verilmelidir. Bunlar eğitim yaptıkları alanda uzman yardımcısı olarak çalışabilmelidir.

e. Sertifika eğitimi yaparak bir eğitim alanında çalışmak isteyen öğretmenler çalışacakları alanda en az yirmi dört kredilik ders almak zorunda olmalıdır. Bu derslerin niteliği ve düzeyi sertifika eğitimini açacak yüksekeğitim kurumunca belirlenmelidir. Ayrıca bu dersler, ileride lisans tamamlama programı bitirilmek istendiğinde kredi verilecek türde olmalıdır. Sertifika eğitimi öğretmene bir alanda eğitim uzmanlığı hakkı vermemelidir. Ama sertifikalı öğretmene ihtiyaç olduğu sürece onun, sertifika aldığı eğitim alanında çalışmasına izin verilmelidir.

6. Eğitim Uzmanlarını Yetiştirecek Kaynaklar

Eğitim uzmanlığı, eğitimle elde edilecek bir meslektir. Bu yüzden eğitim uzmanlığını verecek eğitim ancak, yüksekeğitim kurumlarınca açılmalıdır.

Yukarıda sayılan alanlarda uzmanlığa götüren eğitim programlarının tümü, üniversitelerimizde açılmış bulunmaktadır. Bu programların en az kredi ölçüsünün yüksekeğitim kurumlarınca ortaklaşa belirlenmesi gerekmektedir.

7. Eğitim Uzmanlarının Çalışma Şartları

a. Öğretmen ve eğitim uzmanları değişik biçimlerde eğitimin amaçlarını gerçekleştirecek insangücüdür. Bunlardan birinin eksikliği eğitim sisteminin etkililiğini düşürür. Bu yüzden eğitim uzmanlarının etkin biçimde çalışabilmeleri ve kendilerini yetiştirebilmeleri için özendirici bir sistemin kurulması ve gereken tedbirlerin alınması zorunludur.

b. Yüksekeğitim yapan öğrencilerin, okullarda çalışan öğretmenlerin ve uzman yardımcılarının uzmanlık eğitimlerini desteklemek ve eğitim sisteminde kalmalarını sağlamak için kurulacak özendirme sisteminde, yüksek lisans yapanlara bir derece, doktora yapanlara buna ek olarak iki derece maaş yükseltilmesinin; ayrıca yan ödemelerin uzmanlıktaki kıdem ve çalışma şartlarına göre artırılmasının yer alması gereklidir. Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtı içinde, eğitim uzmanlığı alanlarındaki etkinliği bütünleştirecek koordinasyonu sağlayacak bir teşkilâtlanmaya yer verilmelidir.

8. Eğitim Uzmanlarının İstihdam Şartları

a. Eğitim uzmanlarının işe alınmasında genellikle üç şart aranmalıdır.

(1) Uzmanlık yapacağı eğitim alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamış olmak;

(2) Belli bir süre öğretmen veya uzman yardımcısı olarak eğitim öğretim hizmetlerinde çalışmış olmak;

(3) Ölçütleri önceden belirlenmiş bir yöntemle seçilmiş olmak.

b. Eğitim uzmanlarının kendi uzmanlık alanlarında yükselmeleri için bir sistem kurulmalıdır. Lisans eğitimini yapanlar uzman yardımcısı olarak işe alınmalıdır. Yüksek lisans yaptıktan sonra da uzmanlığa geçirilmelidir. Uzmanlık kendi içinde derecelendirilmelidir. Uzmanlar bir üst dereceye yükseltilirken yeterlikleri ölçülmeli ve en yeterli olana öncelik tanınmalıdır. Üst dereceye yükseltilirken uzmanların yeterlikleri hizmetçi eğitimle artırılmalıdır. Eğitim uzmanları için eğitimlerine ve görevlerine uygun bir ödeme ve ödüllendirme sistemi kurulmalıdır.

c. Eğitim uzmanları dilediklerinde veya gerektiğinde yan alanlara geçebilmelidir. Yan alanlara geçişin kuralları ve ölçütleri önceden belirlenmelidir.

d. Eğitim uzmanları kendi alanlarında veya uzmanlığa geçmeden önceki alanlarında öğretmenliğe şartsız geçiş yapabilmelidir. Ama başka bir öğretmenlik veya uzmanlık alanına geçmek istediklerinde uzmanlar, önceki eğitimleri ile geçmek istedikleri alan arasındaki eğitim farkını gidermelidir. Bu eğitim yüksekeğitim kurumlarında verilmelidir .Bunlar için bir "tamamlama programı" uygulanmalıdır.

9. Eğitim Uzmanı Yetiştirmenin Planlanması İçin Teklifler

a. İlk aşamada, Millî Eğitim Bakanlığı'nın ivedi ihtiyacı, eğitimde uzmanlık alanlarında yüksek lisans ve lisans eğitimi yapanlarla karşılanmalıdır.

b. İkinci aşamada, Millî Eğitim Bakanlığı'nın bir kısım ihtiyacı, öğretmenlere açılacak olan sertifika programlarıyla karşılanmalıdır. Şu anda uzmanlık kadrolarında çalışanlardan sertifika eğitimi yapmak isteyenlere öncelik verilmelidir.

c. Üçüncü aşamada, eğitim uzmanı ihtiyacını karşılamak için uzun süreli bir plan hazırlamak gerekmektedir. İyi bir planlama yapıldığında ve uygulandığında Millî Eğitim Bakanlığı'nın eğitim uzmanı ihtiyacı beş yıl içinde karşılanabilir.

B. EĞİTİM UZMANLARININ GÖREV FORMLARI

1. Eğitim Yöneticisi

a. Uzmanın Tanımı :

Eğitim yöneticisi; değişik sistem, kurum ve kademelerde eğitim hizmetlerini yönetmeye yeterli olacak nitelikte kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır.

b. Görevleri :

(1) Eğitim yöneticisi; değişik eğitim kurumlarında, okullarda, eğitim kademelerinde eğitim programlarına; öğrenci hizmetlerine; personel hizmetlerine; bütçe işlerine; eğitim bina, araç ve gereçlerine ilişkin işleri yönetir.

(2) Yönettiği kurum, okul veya kademenin eğitim amaçlarını gerçekleştirmek için yönetim süreçlerini etkin biçimde işletir.

(3) Yönettiği teşkilâtın alt sistemlerinin bir bütün olarak, teşkilâtla ilgili amaçları gerçekleştirecek şekilde çalışmasını sağlar.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Telif Edilen Model :

Eğitim yöneticisi olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Eğitim yönetiminde lisans eğitimi görenler yönetici yardımcısı (uzman yardımcısı) olarak atanmalıdır. Eğitim yöneticisi olacaklar;

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan diğer bilimlerde ve yönetim bilimlerinde dersler almalıdır. Yönetim bilimlerinde alınacak dersler yönetim bilimi, eğitim yönetimi yönetim hukuku eğitimde teftiş, öğrenci hizmetlerinin yönetimi, Personel hizmetlerinin yönetimi gibi dersler almalıdır. Ayrıca, alan çalışmaları ve uygulamalı çalışmalardan oluşan staj programlarını tamamlamış olmalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde ise, eğitim ve yönetim bilimlerinde uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

2. Eğitim Müfettişi;

a. Uzmanın Tanımı :

Eğitim müfettişi, değişik sistem, kurum ve kademelerde eğitim hizmetlerini denetlemeye yetrli olacak nitelikte kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır.

b. Görevleri :

(1) Eğitim müfettişi değişik eğitim kurumlarında, okullarda ve eğitim kademelerinde eğitim programlarına; öğrenci hizmetlerine; personel hizmetlerine; bütçeleme işlerine, eğitimin bina, araç ve gereçlerine ilişkin işleri denetler, değerlendirir.

(2) Denetlediği kurum, okul veya kademenin eğitim amaçlarını gerçekleştirmek için denetim, değerlendirme, koordimasyon iletişim süreçlerini etkin biçimde kullanır.

(3) Teşkilâtın alt sistemleri ile üst yöneticiler arasındaki iletişimi etkinleştirerek teşkilât sorunlarının çözülmesine yardım eder.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model ;

Eğitim müfettişi olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Eğitim yönetiminde lisans eğitimi görenler de müfettiş yardımcısı (uzman yardımcısı) olarak atanmalıdır. Eğitim müfettişi olacaklar;

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan bilimlerde ve yönetim bilimi, eğitim yönetimi, yönetim hukuku, eğitim hukuku, eğitimde teftiş, öğrenci hizmetlerinin yönetimi, işgören hizmetlerinin yönetimi gibi dersleri almalı ve uygulamalar yapmalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde ise, yönetim bilimlerine ve eğitim bilimlerine ilişkin uygulamaya ağırlık veren yüksek lisans derslerini almalı ve bir tez çalışması yapılmalıdır.

(3) Yeterli bir süre öğretmenlik ve yöneticilik yapmış olmalıdır.

3. Eğitim Planlaması Uzmanı :

a. Uzmanın Tanımı :

Eğitim planlaması uzmanı, değişik sistem, kurum ve kademelerde eğitim hizmetlerini planlamaya yeterli olacak nitelikte yetişmiş uzmandır.

b. Görevleri :

(1) Eğitim planlaması uzmanı değişik eğitim kurumlarında ve kademelerinde eğitim programları için gereken ortamın; öğrenci hizmetlerinin; personel hizmetlerinin; bütçe hizmetlerinin; eğitim bina, araç ve gereçlerinin planlamasını yapar.

(2) Özellikle makro düzeyde Millî Eğitimin temel hedefleri ile ülkemizin ekonomik ve toplumsal kalkınmasında nicel ve nitel olarak ihtiyaç duyduğu insangücünün uzlaştırılmasına çalışır.

(3) Eğitim planlamasını yaptığı kurum veya kademenin amaçlarını gerçekleştirmek için ekonomik imkânların insangücünün ve diğer kaynakların en etkili biçimde işe koşulmasına ekonomi kurallarına göre işlenmesine hizmet eder.

(4- Eğitim planlamasına gereken teknikleri, bilimsel verileri ve imkânları etkin biçimde kullanır.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model :

Eğitim planlaması uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Eğitim planlamasında lisans eğitimi görenler de uzman yardımcısı olarak atanmalıdır. Eğitim planlaması uzmanı olacaktır.

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan diğer bilimlerde ve ekonomi, ekonomik planlama, kamu maliyesi, insangücü planlaması, eğitim planlaması, eğitim maliyesi, okul planlaması, planlama teknikleri, sistem analizi gibi dersleri almalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde ise, eğitim planlamasında ve eğitimde yüksek lisans dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

4. Okul Danışmanı :

a. Uzmanın Tanımı :

Okul danışmanı, her düzeydeki eğitim kurumlarında, öğrencilerin eğitim programı, meslek seçimi ve uyum sorunlarını çözmelerine yardım eden, öğretmen ve ana babalara yol gösteren bir uzmandır.

b. Görevleri :

Okul danışmanı,

(1) Öğrencilerin sahip oldukları gizil güçleri (potansiyel), ihtiyaçları beklentileri konusunda bilinçlenmelerine; iş ve eğitim imkânlarından haberdar olmalarına; kendilerini toplumun beklentileri doğrultusunda gerçekleştirmelerini sağlayacak kararlar vermelerine yardımcı olur;

(2) Öğrencilerin bireysel özelliklerini doğru ve ayrıntılı bir biçimde tespit etmek amacı ile çeşitli psikolojik ölçme araçları uygular; ölçme sonuçlarını öğrencilere bireysel olarak yorumlar;

(3) Eğitim ve iş imkânları hakkında güncel, ayrıntılı bilgi toplar; bunları öğrencilere duyurur;

(4) Öğrencilerin sorunlarının kaynağını bulmalarına, sorunlarını uygun yollarla çözmelerine yardımcı olmak için bireysel veya grupla psikolojik danışma yöntemlerini uygular;

(5) Öğretmenlerin yöneticilerin, öğrenci velilerinin öğrencilerle ilgili sorunlarını çözmelerine yardım eder.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklifi Edilen Model :

Okul danışmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Okul danışmanlığında lisans eğitimi görenler danışman (uzman) yardımcısı olarak atanmalıdır. Okul danışmanı olacaklar;

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan bilimlerde ve rehberliğin temelleri, grup rehberliği, bireyi tanıma teknikleri, psikolojik danışma ilke ve teknikleri, grupla psikolojik danışma ve benzeri dersleri almalıdır

(2) Yüksek lisans düzeyinde ise, okul danışmanlığı alanında kuramsal bilgi ve uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

5. Program Geliştirme Uzmanı :

a. Uzmanın Tanımı :

Program geliştirme uzmanı, toplumdaki gelişmeleri dikkate alarak eğitim programlarının genel ve özel amaçlarını, içeriğini, eğitim süreçlerini belirlemeye ve değerlendirmesini yapmaya; bunları araştırma yoluyla düzeltmeye, geliştirmeye yeterli olacak nitelikte, kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş kişidir.

b. Görevleri :

(1) Millî Eğitim Bakanlığı'nca geliştirilen eğitim programlarının etkin bir şekilde uygulanması amacı ile ilgililerle toplantılar yapar, kurslar seminerler düzenler;

(2) Millî Eğitim Bakanlığı'nca uygulamaya konulan eğitim programlarının;

(a) amaçlarına ulaşma derecesini,

(b) içeriğini,

(c) uygulanış yöntemlerini,

(d) kullanılan araç gereçlerin uygunluğunu,

(e) öğrenci başarılarının değerlendirilmesini sürekli olarak izler, değerlendirir ve sonucu ilgililere iletir.

(3) Eğitim programlarının uygulanmasında ortaya çıkan sorunları belirler ve ilgililere iletir;

(4) Okulların ders dağıtımını ve ders dışı etkinliklerinin düzenlenmesini yapar;

(5) Eğitim programları konusunda sorunu olan öğretmenlere yardım eder;

(7) Ortak ve seçmeli derslerin verimliliğini, ihtiyaçlara uygunluğunu araştırır ve tekliflerde bulunur;

(7) Yönetici ve öğretmenlerin program geliştirme konusunda yetişmeleri için hizmetiçi eğitim programları düzenler.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model :

Program geliştirme uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Bu alanda lisans eğitimi görenler program geliştirme uzman yardımcısı olarak atanmalıdır. Program geliştirme uzmanı olacaklar;

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan bilimlerde ve program geliştirme alnında dersler almalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde ve program geliştirmede uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

6. Özeleğitim Uzmanı :

a. Uzmanın Tanımı :

Özeleğitim uzmanı değişik sistem, kurum ve okulların değişik kademelerinde özeleğitime ihtiyaç duyan çocukların bulunması, teşhis edilmesi, ayırımı ve sağaltımlı eğitim tedbirleri konusunda gereken etkinlikleri yürütmeye yeterli olacak nitelikte, özeleğitimin bir dalında, kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır.

b. Görevleri :

Özeleğitim uzmanı kendi özeleğitim dalında;

(1) Okullarda taramalar yapar, taramalarda özürlü öğrencilere teşhis koyar, belirlenen özürlerin tür ve derecelerine göre öğrencileri kümeler, bunların uygun özeleğitim programlarına yerleştirilmelerini sağlar;

(2)Özeleğitim kurum veya okulundaki öğrencilerin özürlerine, özelliklerine uygun olarak kümeler ve eğitimi planlar;

(3) Soğaltımına gerek duyulan öğrenciler için planlama yapar; bunların soğaltımı için çalışmalar yapar;

(4) Tarama ve teşhisde kullanılacak yöntem ve araçları geliştirir;

(5) Araştırma yapar; program geliştirme çalışmalarına katılır;

(6) Diğer öğretmenlerle, velilerle işbirliği yapar, öğrenci sorunlarında onlara yardımcı olur;

(7) Sınıf ve dal öğretmenlerinin hizmetiçi eğitimlerine yardım eder.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model :

Özeleğitim uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Özeleğitimde lisans eğitimi görenler uzman yardımcısı olarak atanmalıdır. Özeleğitimde uzman olacaklar özeleğitimin bir dalında;

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan diğer bilimlerde ve özeleğitime temel olan bilimlerde dersler almalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde, uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve tez çalışması yapılmalıdır.

(3) Özeleğitim dalları şunlardır :

(a) görme özürlülerin eğitimi;

(b) işitme özürlülerinin eğitimi;

(c) konuşma özürlülerinin eğitimi;

(d) ortopedik özürlülerinin eğitimi;

(e) üstün zekâlıların eğitimi;

(f) geri zekâlıların eğitimi;

(g) korunmaya muhtaçların eğitimi;

(h) uyumsuzların eğitimi.

7. Eğitim Teknolojisi Uzmanı :

a. Uzmanın Tanımı :

Eğitim teknolojisi uzmanı, değişik sistem, kurum ve kademelerde, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için öğretme, öğrenme ortamını teşkilâtlandırmada, geliştirmede ve değerlendirmede, yeterli olacak nitelikte kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır.

b. Görevleri :

Eğitim teknolojisi uzmanı eğitim kurumlarında, kademelerinde ve okullarda;

(1) Eğitim teknolojisi ve program geliştirme sorunlarının çözülmesine yardım eder;

(2) Eğitim programlarının uygulanması için gereken araç, gereç, insangücü gibi kaynakları belirler;

(3) Eğitim programları için gereken araç ve gereçlerin eğitimsel yeterliklerini tespit eder, değerlendirir; bunlarda bulunması gereken nitelikleri belirler;

(4) Eğitim teknolojisi merkezi, eğitim araç gereçleri laboratuvarı araç, yürütür ve geliştirir;

(5) Yönetici ve öğretmenlerin eğitim teknolojisi konusunda hizmetiçi eğitimlerinde görev alır;

(6) Eğitim araç ve gereçlerinin etkili kullanılması için öğretmenlere yardım eder;

(7) Öğretmenlerin araç yapmalarına rehberlik eder, bunların yapılması için imkânlar sağlar.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model :

Eğitim teknolojisi uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Eğitim teknolojisinde lisans eğitimi görenler uzman yardımcısı olarak atanmalıdır. Eğitim teknolojisi uzmanı olacaklar;

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan diğer bilimlerde ve eğitim teknolojisinde dersler almalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde ve eğitim teknolojisinde uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

8. Beslenme Eğitimi Uzmanı :

a. Uzmanın Tanımı :

Beslenme eğitimi uzmanı eğitim kurumlarında öğrencilerin sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenmelerini sağlamak için eğitim programlarının yapılmasına, geliştirilmesine, uygulanmasına danışmanlık yapacak nitelikte kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır.

b. Görevleri :

Beslenme eğitimi uzmanı,

(1) Öğrencilerin beslenme sorunlarını, beslenme alışkanlıklarını, bunların eğitimlerine etkilerini araştırır;

(2) Beslenme eğitimi programlarını, araç gereçlerini geliştirir;

(3) Beslenme eğitimi programlarının uygulanmasına kılavuzluk eder;

(4) Beslenme eğitimi konusunda hizmetiçi eğitim etkinliklerine danışmanlık eder, bunların hazırlıklarını yapar, bunlarda görev alır;

(5 Öğrenciler için okullarda verilen yemeklerin beslenme kurallarına uygun olarak hazırlanmasını denetler, değerlendirir ve gereken tedbirlerin alınmasını sağlar;

(6) Beslenme Eğitimi Konusunda, velilerle ilişki kurar, onlara danışmanlık yapar, bilinçlenmelerine yardım eder.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model :

Beslenme eğitimi uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Beslenme ve diyetetikte lisans eğitimi görenler uzman yardımcısı olarak atanmalıdır. Beslenme eğitimi uzmanı olacaklar,

(1) Lisans düzeyinde, beslenme, diyetetik, besin bilimlerinde ve beslenme ilkeleri ve besinler, beslenme biyokimyası,

toplum beslenmesi ve beslenme hastalıkları epidemiyolojisi, besin kimyası ve analizi, ana - çocuk beslenmesi, besin kontrolü ve mevzuatı, kurum beslenmesi, besin mikrobiyolojisi gibi dersler almalı ve bunların uygulamasını yapmalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde ise beslenme, diyetetik, besin ve eğitim bilimlerinde uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

9. Halk Eğitimi Uzmanı :

a. Uzmanın Tanımı :

Halk eğitimi uzmanı değişik sistem kurum ve kademelerde halk eğitimi alanında eğitim programları geliştirmeye, eğitim programlarını uygulamaya, değerlendirmeye yeterli olacak nitelikte kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır.

b. Görevleri :

Halk eğitimi uzmanı,

(1) Yetişkinlerin eğitim ihtiyaçlarını ekonomik, toplumsal ve kültürel yapıya uygun olarak belirler;

(2) Yetişkinlerin eğitim ihtiyaçlarına uygun eğitim programları geliştirir;

(3) Eğitim programlarını çevrenin özelliklerine uyarlayarak uygular;

(4) Eğitim programlarının etkin olarak uygulanması için eğitim ortamının, araç gereçlerin hazırlanmasına, insangücünün sağlanmasına kılavuzluk ve yardım eder;

(5) Çevredeki üretim kurumlar, gönüllü kuruluşlar ve yerel önderlerle halk eğitim kurumunun ilişkilerini düzenler;

(6) Halk eğitimi için araştırma, planlama, geliştirme çalışmaları yapar;

(7) Halk eğitimi programlarını bitirenlerin iş bulmasına, iş imkânları sağlamalarına teşkilâtlanmasına kılavuzluk eder.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model :

Halk eğitimi uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Halk eğitiminde lisans eğitimini görenler uzman yardımcısı olarak atanmalıdır. Halk eğitimi uzmanı olacaklar,

(1) Lisans düzeyinde eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan bilimlerde ve halk eğitimi alanında dersler almalıdır.

(2) Yüksek lisans düzeyinde ise, eğitim ve halk eğitimi alanlarında uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

10. Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı :

a Uzmanın Tanımı :

Ölçme ve değerlendirme uzmanı, değişik eğitim kurum ve kademeleri ile okullarda öğrencinin ilgi, yetenek, tutum ve başarısını ölçüp değerlendirebilecek, öğrenciyi değerlendirme sonuçlarına ve toplumsal ihtiyaçlara uygun eğitim programına yöneltecek düzeyde, kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş kişidir.

b. Görevleri :

Ölçme ve değerlendirme uzmanı, eğitimin değişik kurum ve kademeleri ile okullarda,

(1) Öğrencilerin eğitsel sorunlarının çözümü için gerekli olan genel ve özel yetenek testlerinin, standart başarı testlerinin hazırlanması ve geliştirilmesi konusundaki çalışmalara katılır;

(2) Hazırlanan testlerin uygulanmasını ve sonuçlarının değerlendirilmesini sağlar;

(3) Öğrencilerin bölüm, program, ders, iş ve meslek seçmelerine, eğitim programlarında yatay ve dikey geçişlerine ilişkin kararlarda öğrencilere ve yönetime ışık tutacak psikometrik verilerin sağlanmasında yönetime yardımcı olur;

(4) Değerlendirme sonuçlarının, öğrencilerine öğrenme güçlüklerinin belirlenmesinde, öğrencilerin yönlendirilmesinde, öğretim yöntemlerinin geliştirilmesinde kullanılması için, öğretmenlere ve yönetime yardım eder, danışmanlık yapar;

(5 Ölçme ve değerlendirme konusunda hizmetiçi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesine katkıda bulunur; gereğinde hizmetiçi eğitimde görev alır.

c. Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model :

Ölçme ve değerlendirme uzmanı olabilmek için yüksek lisans öğrenimi gereklidir. Bu alanda lisans öğrenimi görenler, ölçme ve değerlendirme uzman yardımcısı olarak atanmalıdırlar. Ölçme ve değerlendirme uzmanı olacaklar,

(1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan bilimlerde. ölçme ve değerlendirme alanında dersler almalıdırlar.

(2) Yüksek lisans düzeyinde ölçme ve değerlendirme alanında ve eğitimde uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdırlar.

C. TEKLİFLER

1. İhtiyaç duyulan uzmanlık dallarında açılmış bulunan lisans ve lisans üstü programların sürdürülmesi ve yeni programların açılması için üniversitelere özellikle, eğitim bilimleri, sosyal ve idari bilimler, sağlık bilimleri vb. fakülte ve bölümlerine tekliflerde bulunulması.

2. İhtiyaç duyulan eğitim uzmanları sayıları yalnız Millî Eğitim Bakanlığı'nın ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Ancak eleman yetiştirmede öteki kuruluşların ihtiyaçlarını da gözönünde bulundurmak gerekir.

3. "Okul Danışmanı" yetiştirilmesinde sertifika programı ile uzman yetiştirilmesi sakıncalı olacağından, bu yol, yalnız bu alanda halen çalışanların yetiştirilmesi için izlenmelidir.

4. İşdeneyimi kazandırmak amacı ile "Eğitim Planlaması" ve "Okul Danışmanlığı" uzmanlarının atanmasında, adaylık süresinin iki yıl kadar olabileceği uygun görülmüştür.

5. "Meslekî Teknik Eğitim Öğretmenlerinin Eğitimi" adlı teklif komisyonumuzca incelenmiş ve ülke gereksinmeleri açısından mevcut eğitim uzmanlarına "Okul İşyeri İlişkileri Uzmanı"nın da eklenmesi uygun bulunmuştur.

6. Raporda mevcut uzmanlık alanlarına okul kütüphanelerinin daha iyi çalıştırılması amacıyla bir "Okul Kütüphaneciliği Uzmanlığı" eklenmesi teklifi benimsenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. ÖĞRETMEN VE UZMANLARIN HİZMETİÇİ EĞİTİMİ

Bir toplum, varlığını sürdürebilmek için üyelerini amaçlarına göre yetiştirmek zorundadır. Bu zorunluluk, bireylerin içinde bulundukları topluma uyma, eksikliklerini giderme, morallerini yükseltme, kişiliklerini geliştirme, meslekî yeterliklerini arttırma ve yükseltme gibi çabaların gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasını kapsar. Bu yetiştirme fonksiyonunun başarısı, eğitim imkânlarının sağlanmasına bağlıdır. Toplumun üyeleri için düzenlenecek eğitim, üyelerin ömür boyu yararlanabilecekleri sürekli bir eğitim olmalıdır. Günümüzde eğitim süresinde gözlenen iki temel değişme;

1. Örgün eğitime elden geldiğince erken yaşlarda başlamak,

2. Eğitim sürecini bireyin tüm yaşamını kapsayacak biçimde genişletmektir.

Eğitimin, toplumsal ve ekonomik kalkanmanın etkili bir aracı, "İtici gücü" olduğu artık tartışılmamaktadır. Kalkınma, öz olarak toplumun ve bireylerin yaşam düzeylerinin yükseltilmesi biçiminde algılandığında, bu sonuç, toplumdaki kamu ve kurumların gerçekleşen amaçlarının toplamı olarak görülebilir. Eğitim teşkilâtı, hızla değişen, her anlamda kaynakların kıt olduğu bir toplum içinde çalışmak durumundadır. Eğitim sisteminin ürünleri diğer sistemleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Bilginin üretilmesi ile uygulamaya aktarılması arasındaki sürenin giderek kısalması ve yoğunlaşması, Hizmetöncesi eğitim etkinliklerinin sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Hizmetöncesi ve hizmetiçi eğitim içeriklerinde önemli değişmelerin gözlendiği, bunların birbirleriyle bütünleşme oranlarının giderek arttığı, söylenebilir.

A. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NDA HİZMETİÇİ EĞİTİMİN GEREKLİLİĞİ

1. Millî Eğitim Bakanlığı, gerekli eğitim teşkilâtını kurmak; personelini yetiştirmek; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyici, çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine uygun eğitim kurumları açmak, eğitim kurumlarının gelişen eğitim teknolojisine, program ve yöntemlerine uygun olarak sağlamak ve geliştirmekle görevli bir teşkilâttır.

2. Millî Eğitim Bakanlığı'nda, personelin hizmet içinde eğitimi önemli bir konu olarak ele alınmaktadır.

3. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ'ni; okul sistemi, programlar, öğrenci akışı ve öğretmen yetiştirme boyutlarında düzenleyen X. Millî Eğitim Şûrası;

a. Modelin gerektirdiği insangücünün yetiştirilmesi,

b. Her tür ve düzeydeki eğitim kurumu, öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, kurumun görev özellikleri ve ihtiyaçları yönünde hizmetiçi eğitim yoluyla yeni sisteme göre yetiştirilmesi,

c. Öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin yetiştirilmesinde belirli bir hizmetöncesi eğitimi ile yetinilmeyerek meslek eğitimine hizmet içinde de bir süreklilik kazandırılması ve mevcut öğretmenlerin hizmetiçi eğitimle modele uyarlanması ilkelerini benimsemiştir.

4. Devlet Memurları Kanunu kamu kesiminde çalışan devlet memurlarının hizmetiçinde eğitimlerinin düzenlenmesi ve gerçekleştirilmesi görevini ilgilinin kurumu ile Devlet Personel Dairesi'nin ortak sorumluluğuna vermiştir.

5. 4489 Sayılı kanun, devlet memurlarının yurt dışındaki hizmetiçi eğitiminin esaslarını düzenlemektedir.

6. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, eğitimin bu düzeyindeki öğretmen ve müfettişlerin hizmetiçinde yetiştirilmesini öngören hükümler içermektedir.

7. Türk Millî Eğitim Sistemini amaç, yapı ve işleyişini belirleyen Millî Eğitim Temel Kanunu, öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin, hizmetiçi eğitimle adaylık süresince yetiştirilmelerini, daha üst öğrenim görmelerini öngörmektedir.

8. Tüm bu yasal zorunluklara rağmen 1960 yılından bu yana kuruluş olarak varolan Millî Eğitim Bakanlığı hizmetiçi eğitim alt sistemi olan Hizmetiçi Eğitim Dairesi teşkilât yapısı, kadro, program ve uygulama yönünden kurumun ve personelin beklentilerini gereğince karşılayamamakta ve bireyin özlük hakları ve kurumun verimliliği açısından yeterince değerlendirilememektedir.

B. HİZMETİÇİ EĞİTİM KAVRAMI

Hizmetiçi eğitim, Millî eğitim sisteminin ana modelinin boyutlarından birini oluşturur. Bu nedenle, hizmetici eğitim, eğitim sisteminin bütünü ile yakından ilişkilidir. Hizmetöncesi ve hizmetiçi eğitim terimleri bir bütünün ilişkili iki parçasının anlatımı amacıyla kullanılmıştır.

Hizmetiçi eğitim, maaş veya ücret karşılığı çalışan personele (öğretmen, yönetici ve diğer görevliler) görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmaları amacıyla yapılan eğitimdir.

C. HİZMETİÇİ EĞİTİM TÜRLERİ

Uygulanacak hizmetiçi eğitimin amacı bireye verilecek olan hizmetiçi eğitimin türünü de belirler. Ayrıca, bireyin yetenekleri, personelin çalışacağı alan, teşkilâtın personel ihtiyacı da bu belirlemenin etkenlerindendir. Soruna bu açıdan bakıldığında öğretmenler ve diğer eğitim personelinin hizmetiçi eğitim türleri olarak şunlar sıralanabilir:

1. Stajyerlik Eğitimi:

Bu hizmetiçi eğitim türü, göreve yeni başlamış ya da teşkilâta yeni girmiş personel için düzenlenir. Genellikle bu tür eğitim süresinin sınırları belirlenmiştir. Adaylık veya stajyerlik olarak adlandırılan bu sürede bireyin ve kurumun yükümlülükleri yönetmeliklerde belirlenmiştir. Temel veya hazırlık eğitimi sonunda birey kurumun amaçlarını tanır. Kurum içindeki yerini, görevlerini, haklarını bilir. Kendi yetenekleri ile kurumdaki görevleri arasında bir ilişki kurar. Kuramsal bilgilerine uygulama ortamı bulur. Kuramsal tutum ve davranışlar kazanır, çalışma ilkelerini öğrenir ve bunlara uyum yapar.

Adaylık eğitimi süresince aday ilgili olduğu her tür kurumsal etkinliğe katılır. Kontrollu sorumluluklar alır, özellikle gezi, gözlem, küme çalışması, uygulama ve meslekî toplantılara etkin olarak katılır.

2. Geliştirme Eğitimi:

Mesleğe asaleten atanan personel için düzenlenen hizmetiçi eğitimdir. Bu eğitim yoluyla personel, hizmetöncesi eğitimi süresince kazandığı bilgi ve becerilerden geçerliğini, etkinliğini yitirenlerin yerine yenilerini kazanır.

Özellikle, kurumda yapılması düşünülen değişmelerin öncesinde ya da yeni uygulamaları gerektiren kararların arkasından bu tür eğitimle, gerekli koordineyle teşkilâtta yeni bir denge sağlanabilir.

Geliştirme eğitimi, her düzeyde, birey ya da kümelere yönelik olabilir. Ancak bu eğitim kapsamına alınacak personelin girişte seçilmesi, eğitim süresi içinde ve sonunda değerlendirilerek başarı düzeyinin belirlenmesi zorunlu olmalıdır. Eğitimin değerlendirilmesi sonucunda programın, türüne ve süresine göre kredi, başarı veya katılma belgesi verilir.

Geliştirme türü hizmetiçi eğitimin amaçları, ilkeleri ve ölçütleri Bakanlık merkez teşkilâtınca tespit edilir. Çerçeve eğitim programları bölge eğitim merkezlerince hazırlanıp, okul, ilçe, il ve bölge düzeylerinde programlar uygulamaya aktarılır.

Geliştirmenin yönü ve alanı ile ilgili uzman personelden de yararlanmayı mümkün kılacak bu tür hizmetiçi eğitimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinden hizmetiçi eğitim merkez ve birimleri ile ilgili kurumların eğitim yöneticileri ve müfettişleri yükümlüdür.

3. Yükseltme Eğitimi:

Kurum içinde üst kademelere hazırlanacak personel için düzenlenir.

Bu tür hizmetiçi eğitim için, kurumda çalışan personelin, belirli bir süreye ilişkin değerlendirilmeleri sonunda;

a. Öngörülen başarı ölçütlerine ulaşması,

b. Bir üst görevin gerektirdiği yeterlikleri kazanabileceği kanısını vermesi,

c. Yükselmeye istekli olması önşarttır.

Yükseltme eğitimi sonunda, kurumun ihtiyaç duyduğu üst düzey kadroları için akademik nitelikli ve nicel boşlukları dolduracak yeterli personel sağlanır. Öğretmenlerin yükselme istekleri uyandırılır.

Yükseltme eğitimi Bakanlıkça tespit edilmiş amaç ve ilkelere uygun olarak tümüyle üniversitelerle işbirliği halinde çalışan bölge eğitim kurumlarının yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilir. Eğitim sonunda başarılı olanlara diploma, kredi belgesi ya da sertifika verilir. Böylece hizmetiçi eğitim etkinliklerinin verimliliği arttırılmış olur.

4. Alan Değiştirme Eğitimi:

Bir alanda verilen hizmetöncesi eğitim, benzer bir görev alanı için temel oluşturuyorsa, ikinci alan için gerekli personelin hizmetiçi eğitim yoluyla yetiştirilmesi teklif edilebilir. Günümüzde çeşitlenen uğraş alanlarının her biri için bir hizmetöncesi eğitimden sözetmek mümkün değildir. Bu hem zaman alıcı hem pahalı bir teklifdir.

Tamamlayıcı türde olan bu hizmetiçi eğitimin esas amacı kurumun değişik alanlarındaki uzman personel ihtiyacını kurum içinden kısa sürede sağlamaktır. Diğer amaç, bireyin değişik alanlardaki yeteneklerini geliştirmek, işten sağladığı maddî ve manevî doyumu yükseltmektir. Öğretmenlerin, okul danışmanı, okul işyeri ilişkileri uzmanı gibi diğer uzmanlık alanları için yetiştirilmeleri bu tür eğitime örnek olarak gösterilebilir.

Bu eğitim türünün ölçütleri ve çerçeve programları Bakanlıkca tespit edilir. Gerçekleştirme yükümlülüğü üniversitelerle işbirliği halinde çalışan bölge eğitim kurumlarınındır. Alan değiştirme, eğitim, teşkilât içinde olduğu gibi, personelin başka kurumların amaçlarına uygun uzmanlık kazandıran hizmetiçi eğitim programlarına katılması sağlanarak teşkilât dışında da gerçekleştirilebilir.

Bu eğitime girişte zorunlu seçme sürecinin olması, diploma ya da sertifika ile sonuçlanması ve personelin yetiştirildiği uzmanlık alanında istihdam edilmesi temel ilkeler olmalıdır.

D. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NDA HİZMETİÇİ EĞİTİMİN AMAÇLARI:

Hizmetiçi eğitim türlerinin Millî Eğitim Bakanlığı'nda uygulanması ile ulaşılmak istenen amaçlar şunlardır:

1. Hizmetöncesi eğitimden gelen personelin kuruma uyumunu sağlamak.

2. Personele Türk Millî Eğitiminin, okulun, derslerin amaçlarını bir bütünlük içinde kavrama ve yorumlamada ortak görüş, uygulamada birlik kazandırmak.

3. Meslekî yeterlik açısından hizmetöncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak.

4. Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi beceri ve tutumları kazandırmak.

5. Personelin meslekî yeterlik ve anlayışlarını geliştirmek.

6. İstekli ve yetenekli personelin, mesleklerinin üst düzeylerine geçişlerini sağlamak.

7. Değişik eğitim alanları için yan geçişler sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak.

8. Türk Millî Eğitim Politikasını algılamada bütünlük kazandırmak.

9. Eğitime ilişkin temel ilke ve teknikleri uygulama birliği sağlamak.

10. Eğitim sisteminin geliştirilmesine katkıda bulunmak.

11. Bilim, Teknoloji, Ekonomi ve giderek iş hayatında meydana gelen değişme, gelişmelere öğretmen ve uzmanların uyumunu sağlamak.

E. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI HİZMETİÇİ EĞİTİM DAİRESİNİN FONKSİYONLARI:

Millî Eğitim Bakanlığı'nın teşkilât yapısı içinde uygun bir konuma yerleştirilen ve uygun nitelikli personel ile kadrolanan hizmetiçi eğitim dairesinden beklenen fonksiyonlar şunlardır:

1. Hizmet öncesi eğitimden geçerek, eğitim teşkilâtına girmiş personelin tümünü teşkilâttan ayrılıncaya kadar hizmetiçi eğitimin kapsamında bulundurmak.

2. Mevcut personelin, Türk Millî Eğitim Sisteminin Millî Eğitim Şûrası kararları ile belirlenen yeni modele uyarlanmasını sağlamak.

3. Bilim ve uygulamadaki gelişmelerin eğitimde ortaya çıkardığı yeni alanlara hizmetiçinde eleman yetiştirmek.

4. Eğitim Teşkilâtında görevli personeli belirlenen politikalar yönünde geliştirmek ve bütünleştirmek.

5. Personelin hizmetiçinde yenileşmesi, gelişmesi ve yükselmesini kurumsallaştırmak.

6. Her tür hizmetiçi eğitim programlarının uygulanabilmesi için Eğitim sisteminin imkânlarından yararlanarak gerekli tesisleri kurmak.

7. Hizmetiçi eğitimi her düzeyde planlamak, teşkilâtlandırmak, kadrolamak, donatmak ve denetlemek.

8. Hizmetiçi eğitim konusunda danışmanlık hizmeti vermek, Hizmetiçi eğitim etkinliklerinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak.

9. Hizmetiçi eğitim uygulamalarına ilişkin temel ve uygulamalı araştırmalar yaptırmak.

10. Hizmetiçi eğitim etkinliklerinin ülke düzeyinde değerlendirmesini yapmak.

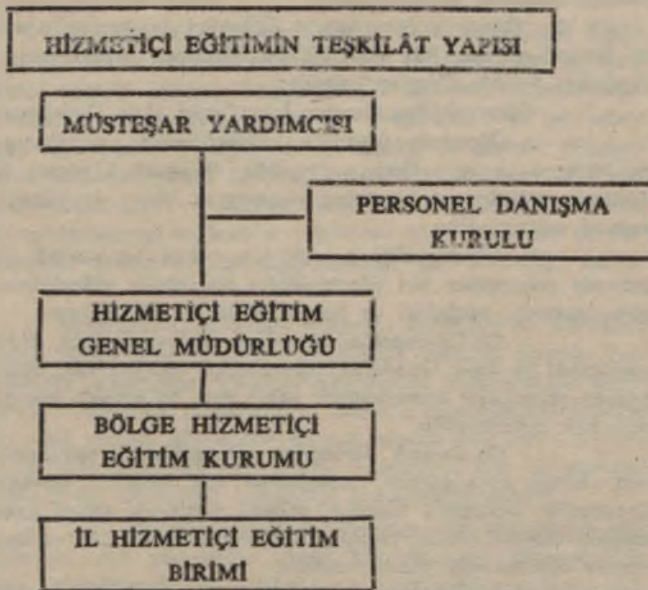
11. Araştırma ve değerlendirmelerin sonuçlarından yararlanarak hizmetiçi eğitim, program, yöntem ve araçlarını geliştirmek.

12. Hizmetiçi eğitim programlarına katılanları izlemek, kayıtlarını tutmak.

13. Öğretmen ve eğitim uzmanlarının bilim, teknoloji, ekonomi ve iş hayatındaki değişme ve gelişmelere uyumunu sağlamak amacıyla gerekli öğretimi ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak düzenlemek.

F. HİZMETİÇİ EĞİTİMİN TEŞKİLÂT YAPISI :

Öngörülen fonksiyonları yerine getirerek, amaçları gerçekleştirecek teşkilâtın yapısı dört düzeyde düşünülmüştür.

1. Personel Danışma Kurulu :

Görevleri : Bakanlığın tüm personeli için; hizmetiçi eğitimin ana politikalarını tespit etmek, yetiştirme ölçütlerini, sosyal hakları belirleyerek Hizmetiçi Eğitim Dairesine danışmanlık yapmak.

Teşkilâtlanma : Bir müsteşar yardımcısının başkanlığında bakanlığın genel müdürleri ile bölgesel düzeyde hizmetiçi eğitim görevi verilen kurumların müdürlerinden oluşur.

2. Hizmetiçi Eğitim Merkez Teşkilâtı :

Görevleri : Ülke düzeyi ve yurt dışı için hizmetiçi eğitim çerçeve programları hazırlamak, hizmetiçi eğitim türlerine giriş ve bunlara ilişkin hizmetiçi eğitim belgelerinin geçerliklerini tespit etmek. Hizmetiçi eğitim için insan ve parasal imkânlarını sağlayıp ülke düzeyinde planlamak; uygulamaları değerlendirmek; bu alanda temel ve uygulamalı araştırma yaptırmak, uzmanlık ve danışma hizmetleri ve ilgili kurumlar arasında koordinasyon sağlamaktır.

Teşkilâtlanma : Öğretmen ve diğer eğitim personelini yetiştirmekle görevli bir Genel Müdürlük olarak teşkilâtlanır.

3. Bölge Hizmetiçi Eğitim Kurumları :

Görevleri : Kendi bölgelerindeki personel için yükseltme, tamamlama ve geliştirme eğitimlerini programlamak, uygulamak ve değerlendirmek, diploma, kredi sertifika ve belge vermek, araştırmalar yapmak, hizmetiçi eğitim ile hizmetöncesi eğitimi bütünleştirmek.

Teşkilâtlanma : Bölgenin personel ve fizikî imkânları en uygun öğretmen yetiştiren Yükseköğretim Kurumunun sorumluluğunda ve teşkilât yapısı içinde düşünülmelidir. Öğretmen Yetiştirme Kurumu bu amaçla "Hizmetiçi Eğitim Uzmanlık" kadroları ve donatımı ile desteklenmelidir.

4. İl Düzeyinde Hizmetiçi Eğitim Birimi :

Görevleri : İl düzeyinde görevli personel için geliştirme ve adaylık programları düzenlemek, uygulamak, değerlendirmek, ilçe ve okul düzeyinde hizmetiçi eğitim teşkilâtlanmasını ve işleyişini sağlamak, bu düzeyler için uzmanlık hizmetleri sağlamak, il içinde aday öğretmenlerin yetiştirileceği okulları belirlemek ve bunları geliştirmek, hizmetiçi eğitimde başarılı olanlara kredi, sertifika ve belge vermektir.

Teşkilâtlanma : İl Millî Eğitim Müdürlüğünün yapısı içinde "Eğitim Programları ve Personel Yönetimi" birimleri arasında koordinasyon sağlayan bir büro olarak düşünülebilir. Çalışmalarda yaygın eğitim etkinliklerini düzenleyen birim ile birlikte il içindeki öğretmen yetiştirme kurumunun işbirliği de esastır.

G. UYGULAMA İLKELERİ :

1. Bakanlık merkez teşkilâtında Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı Personel Genel Müdürlüğü ile yakın bir işbirliği içinde çalışmalı, çeşitli hizmetiçi eğitim programlarına katılanların kayıtları tutulmalıdır.

2. Hizmetöncesi personel yetiştirme modeli ile, hizmetiçi eğitim modeli bütünleştirilmelidir.

3. Hizmetiçi eğitiminin düzenlenmesi özel bir deneyim gerektirdiği için, görev öncesi bir hazırlık eğitimine tabi tutulmalıdır.

4. Aday personelin yetiştirilmesine öncelik verilmelidir. Bu konuda, gerekli etkinliğin sağlanması için "Toplu Hizmetiçi Programları" uygulanmalıdır.

5. Personelin, adaylık sürelerini, bu amaçla tespit edilmiş okullarda (aday okulları) geçirmeleri esastır. "Aday Okulları"nın belirlenmesi çevre şartlarına uygun olarak kadrolanıp donatılması görevi illere verilmeli, bu çalışmalarda öğretmen yetiştiren kurumlarla işbirliği sağlanmalıdır.

6. Hizmetiçi eğitim düzeyleri kendi içinde bir hiyerarşi oluşturmalıdır. Bir alt düzeydeki hizmetiçi eğitime katılıp başarılı olma, bir üst düzeydeki hizmetiçi eğitime girişin önşartı olmalıdır.

7. Uzmanlık alanlarında dikey ve yatay geçişler öncesinde ve görevin ilk yılında, personel, yeni görevleri ile ilgili hizmetiçi eğitimi kapsamına alınmalıdır.

8. Hizmetiçi eğitim sonunda verilen belgelerin (sertifika, diploma vb.) ileri özlük hakları kazandırması sağlanmalıdır.

9. Yüksekeğitim kurumlarında özellikle tamamlama ve yükseltme düzeylerinde düzenlenecek uzun süreli hizmetiçi eğitimi çalışmaları için, belli ölçütlere göre seçilmiş personele, maaşlı izin verilmelidir.

10. Bölge düzeyinde, yüksekeğitim kurumlarında yapılan alan değiştirme ve "yükseltme" türü eğitimler için personelin bağlı olduğu kurumca "harç" türü bir ödeme yapılması öngörülmelidir.

11. Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı (Genel Müdürlüğü) hizmetiçi eğitim ihtiyacının tespiti, programların hazırlanması ve uygulanmasında Bakanlığın ilgili birimleri ve diğer kurumlar ile koordinasyon sağlanmalıdır.

12. Hizmetiçi eğitimi yıllık planları personel danışma kurulunun görüşü alınarak yürürlüğe konulmalı ve değerlendirilmelidir.

13. Hizmetiçi eğitimin yürütüldüğü kurum ve merkezlerdeki laboratuvar ve atelyeler verimli çalışma imkânı sağlayacak yeterli araç ve gereçle donatılmış olmalıdır.

14. Hizmetiçi eğitimin bir parçası olarak öğretmen ve uzmanlara batı dillerinden birini öğrenebilmesi için Devlet Memurları Yabancı Diller Merkezinde daha fazla kontenjan ayrılmalıdır.

15. Hizmete girişte hizmetöncesi eğitimi yeterli olmayan (Hızlandırılmış ve benzeri eğitim programlarından mezun olan) öğretmenlerin kendilerinden beklenen fonksiyonları yerine getirebilmesi için gerekli hizmetiçi eğitim dairesi (Genel Müdürlüğü) eğitim kurumlarıyla işbirliği yaparak tamamlama eğitimini gerçekleştirmelidir.

16. Hizmetiçi eğitim faaliyetleri yıl içinde sürekli olmalıdır.

17. Hizmetiçi eğitim faaliyetleri sonrası alınan kredi sertifika ve belgeler bireyin yükseltme eğitiminde değerlendirilmelidir.

18. Öğretmenlerden muhtelif kademelerde yönetici olarak görevlendirilmek üzere seçilenlerin görevin gerektirdiği konuları kapsayan bir programa göre hizmetiçi eğitime tabi tutulmaları sağlanmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. ÖĞRETMEN VE UZMANLARIN SORUNLARI VE ÇÖZÜM TEKLİFLERİ :

A. SORUNLAR :

1. Öğretmenin Rolü ve Önemi :

Eğitimin niteliğinin yükseltilmesinde, insanların ve toplumun geliştirilmesinde, "öğretmen"in rolü çok büyük ve önemlidir. Günümüzde, bilim ve teknolojideki büyük, hızlı değişme ve gelişmeler, toplumun yapısını da hızla değiştirmekte; bunlara paralel olarak, eğitimin amaçlarında, yöntemlerinde ve öğretmenin geleneksel rollerinde de değişmeler olmaktadır. Ancak, öğretmenlikte standartların yükseltilmesi, herşeyden önce öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesine bağlıdır. Bu ise devletin öğretmenler için eğitim ve çalışma kıstasları getirmesiyle başlar.

2. Ülkemizdeki Durum :

Ülkemizde, öğretmen adaylarının "iyi" eğitilmeleri, öğretmenliğin "meslekleştirilmesi", öğretmenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi, yaşayış düzeylerinin yükseltilmesi ve öğretmenliğin gençler için çekiciliğinin artırılması konularında yaygın ve ortak inançlarımız olmasına rağmen bu inançlarımızın, bu alandaki uygulamalarımızı yeterince etkiliyemediği görülmektedir.

Öte yandan, toplumda öğretmenlik mesleğine verilen değer giderek azalmakta; öğretmenlik gençler için çekiciliğini yitirmekte ve en son tercih edilen bir meslek haline gelmektedir. Bu durum, öğretmenlerin sorunlarına da kaynak olmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin statülerine ilişkin sorunlar ağırlık taşımaktadır.

B. ÖĞRETMEN SORUNLARI VE EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI :

Bu konuda 1982 yılında XI. Millî Eğitim Şûrasına sunulmak amacıyla 14.073 öğretmen üzerinde geniş çaplı bir araştırma yapılmıştır.

1. Araştırma aşağıdaki varsayımlara dayandırılmıştır :

a. Eğitim, insanın ve toplumun gelişmesi için vazgeçilmez bir hizmet ve önemli bir yatırımdır.

b. Eğitimin niteliği ve gelişmesi, büyük ölçüde, öğretim kadrosunun niteliğine (insanı, mesleki, kültürel) ve yeterliğine bağlıdır.

c. Eğitim teknolojisinde kaydedilen gelişmeler, öğretmenin verimliliğini ve etki derecesini yükseltir, fakat hiçbir araç ya da yöntem, öğretmenin yerini alamaz.

d. Öğretmenin statüsü ile niteliği arasında sıkı bir ilişki vardır. Öğretmenlerin statüleri, dolayısıyla da nitelikleri çeşitli önlemlerle yükseltilebilir.

e. Öğretmenlik, özel bir yetiştirme programı yoluyla elde edilebilen; özel bilgi, duygu ve hünerlere sahip olmayı gerektiren kendine özgü meslektir.

2. Araştırmada aşağıdaki ilkelere uyulmuştur :

a. Öğretmenlerin statüsü, eğitim sisteminin amaç ve hedefleri ile bunlara dayalı olarak belirlenen eğitim ihtiyaçlarına ve eğitimin önem derecesine uygun hale getirilmelidir.

b. Öğretmenlerin çalışma koşulları, etkili bir öğretimi mümkün kılacak, öğretmenlere zevkle ve huzur içinde çalışma imkânları verecek şekilde iyileştirilmelidir.

c. Öğretmenlerin maaşları, onların huzur içinde görev yapabilecekleri bir düzeye getirilmeli: öğretmenler arasında ders ücreti nedeniyle meydana gelen gelir farkları giderilmelidir.

d. Öğretmenlerin yaşam koşulları yaptıkları işin önemine denk bir düzeye getirilmeli; öğretmenliğin diğer meslekler arasında saygınlığı ve gençler için çekiciliği artırılmalıdır.

e. Öğretmenlere, eğitim sürecinin pasif uygulayıcıları olarak değil, eğitim sürecinin ve öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesinde, öğretmenlerin statüsünün yükseltilmesinde görev ve sorumlulukları bulunan ve bu konuda söz sahibi olan, profesyonel meslek adamları olarak bakılmalı; bu amaçla teşkilâtlanmaları Devletçe desteklenmelidir.

3. Araştırmanın Sonuçları :

Araştırmada toplanan verilerin analizinden şu sonuçlar elde edilmiştir :

1. İl ve ilçe merkezlerinde öğretmenler için sosyal etkinlikler yeter derecede düzenlenmemekte ve öğretmenler bu tür etkinliklere yeterli ilgi göstermemektedirler.

2. Konut öğretmenler için bir sorundur.

3. İl ve ilçelerde dinlenme ve eğlenme tesisleri yetersizdir. Öğretmenler mevcut tesislerden de yeterince yararlanamamaktadır.

4. a) Mevcut dinlenme tesisleri çeşitli nedenlerle gerektiği gibi işletilmemektedir. b) Mevcut tesislerin bazı eksikliklerinin giderilmesi ve daha çok öğretmene hizmet eder hale getirilmesi mümkündür. c) İllerde öğretmenler için dinlenme tesisi potansiyeli ve bu potansiyeli geliştirme imkânları mevcuttur.

5. İl, ilçe ve köylerde öğretmenler çeşitli sorunlarla yüz yüzedir.

6. Öğretmenlere, kendi mesleğinin dışındaki kamu görevlileri yeterli ilgili göstermemektedirler.

7. Öğretmenler için mesleki ve kültürel etkinlikler yeterli sıklıkta düzenlenmemektedir.

8. Kişilik özellikler açısından öğretmenler farklılık göstermektedir.

9. Bölge ve yerleşme merkezlerine göre öğretmenlerin çalışmak istediği yerler değişmektedir.

10. Öğretmenlerin tayin ve nakillerine ilişkin sorunlar ve bu sorunlara yönelik önerilere katılma dereceleri benzerlik göstermektedir.

11. Öğretmenlerin aylık gelirleri ihtiyaçları karşılamada yetersizdir.

12. Öğretmenlerin yaşam koşullarıyla ilgili sorunları benzerlik göstermektedir.

13. Özlük haklarına ilişkin sorunlara öğretmenlerin katılma dereceleri benzerlik göstermektedir.

14. Yaşadıkları çevreye ilişkin sorunlara, öğretmenler benzer derecede önem vermektedir.

15. Eğitim ortamına ilişkin sorunlara öğretmenler benzer derecede önem vermektedir.

16. Denetleme ve rehberliğe ilişkin sorunlara öğretmenler benzer derecede önem vermektedir.

17. Öğretmenlik mesleğinin statüsü ve çekiciliği öğretmen açısından düşüktür.

18. Meslekle ilgili bazı önerilere öğretmenlerin katılma dereceleri benzerlik göstermektedir.

4. "Öğretmen Sorunları ve Eğilimleri Araştırması"nda Gözönünde Bulundurularak, XI. Millî Eğitim Şûrasınca Benimsenmiş Teklifler Aşağıdaki Şekilde Gruplandırılmıştır.

1. Öğretmenliğin Gençler İçin Çekici Hale Getirilmesi :

a. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci en etkin ve uygun yollarla seçilmelidir. Bugünkü öğretmen liselerinin, öğretmen yetiştirmeye bir taban oluşturacak biçim ve düzeyde düzenlenmesi sağlanmalıdır.

b. Öğretmenliği gençler için çekici bir meslek haline getirmenin yollarından biri öğretmenliğin statüsünün yükseltilmesidir. Bu görüş ışığında, aşağıdaki ve benzeri önlemler alınmalıdır :

(1) Öğretmenler Gününde, okulların açılma, kapanma zamanlarında ve diğer fırsatlarda, öğretmenliği onurlandıran, önemini vurgulayan programlar düzenlenmeli; kamu oyu, bu konuda bilinçli ve duyarlı hale getirilmelidir.

(2) Başarılı öğrenciler, ortaöğretimde başlanarak, öğretmen olmaya özendirilmeli; ortaöğretimin son sınıfında öğrenciler için, öğretmenlik mesleğinin önemini, çalışma şartlarını, sosyal haklarını ve özellikle manevî zevkini tanıtıcı faaliyetler düzenlenmeli ve başarılı öğrenciler öğretmenliğe özendirilmelidir.

(3) Öğretmen adayları için, yatılılık, burs, kredi imkânları sağlanmalı; krediler hizmet yapmak suretiyle ödenebilmelidir.

2. Hizmetöncesi ve Hizmetiçi Yetiştirme :

a. Öğretmenlerin hizmetöncesi eğitimleri, çağdaş standartlara, toplumumuzun ihtiyaç ve imkânlarına uygun nitelikte öğretmenler yetiştirebilecek bir düzeye getirilmelidir.

b. Öğretmenlerin hizmetöncesi programlarında, uygulama faaliyetlerine özel bir önem ve yer verilmeli; stajiyerlik döneminde öğretmenlerin yetişmelerini sağlayıcı tedbirler alınmalıdır.

c. Öğretmenlerin hizmetiçinde sürekli yetişmelerine ve kendilerini yenilemelerine imkân verilmeli, bu amaçla kendilerine ders araç ve gereçlerini kullanma, öğretim metodlarını geliştirme konularında sürekli hizmetiçi eğitim sağlanmalıdır.

d. Hizmetiçi eğitim programlarını başaran öğretmenlerin bu başarıları, terfi, üst göreve atanma vb. biçimde değerlendirilmeli; ayrıca, bu eğitime kredi verilerek, bunlar zamanla bir sertifikaya dönüştürülebilmeli ve bu krediler belli ölçütlere göre üst öğretime transfer edilebilmelidir.

e. Lisans üstü eğitim için, öğretmenlik tecrübesi olanlara öncelik tanınmalı ve öğretmenlikte geçen başarılı hizmet yıllarına objektif yöntemlerle kredi verilebilmelidir. Yükseköğretim yapmamış öğretmenlerinde hizmetiçinde yükseköğretim yapmalarını sağlayıcı tedbirler alınmalı; öğretmenlikte geçen başarılı hizmet yıllarına yükseköğretimde ve lisans tamamlama programlarında kredi verilebilmelidir.

f. Başarılı öğretmenlerin bilgi, görgülerini artırmak ve diğer ülkelerin eğitim sistemlerini inceleme fırsatları yaratmak, yurt içi ve yurt dışında toplu ve bireysel gezi ve gözlem imkânlarını sağlanmalıdır.

g. Yabancı dille öğretim yapan okulların öğretmenlerinin kendi üniversitelerimizde yetiştirilmesine ağırlık verilmeli; ayrıca bu öğretmenlerin ve diğer yabancı dil öğretmenlerinin dış ülkelerde kendi alanlarında yeterliklerini artırıcı imkânlar sağlanmalıdır.

h. 222 sayılı Kanun hükümlerinde yer alan öğretmenlerin yaz ve güz dönemleri seminer çalışmaları, hizmetiçi eğitim faaliyetleriyle birleştirilerek, eğitim, öğretim ve yönetime etkili ve yararlı hale getirilmelidir.

3. Öğretmenlerin Çalışma Şartları :

a. Öğretmenlerin çalışma şartları izlenmeli; şartların iyileştirilmesine yönelik tedbirlerin alınmasına süreklilik kazandırılmalı; bu amaçla okul, ilçe, il, bölge ve ülke düzeyinde alınacak tedbirler plan ve programlara bağlanmalıdır.

b. Öğretmenlerin ve mevcut eğitim imkânlarının, bölgeler, iller ve okullar arasında dengeli dağılımı sağlanmalı; dengeli dağılım için konulan ölçütlerin uygulamalardaki sonuçları ilçe, il ve ülke düzeyinde sürekli incelenerek geliştirilmeli; her okul için asgari tesis, araç - gereç çeşidi ve miktarı belirlenerek, bunların sağlanması plan ve programlara bağlanmalı; mümkün olan yerlerde, "gezici laboratuvarlar" denenmeli; mevcut öğretmen, bina, tesis ve araç - gereçten azami verim sağlayacak okul büyüklükleri (temeleğitim ve ortaeğitim için) belirlenerek bunların gerçekleştirilmesi plan ve programlara bağlanmalı; mümkün olan yerlerde bazı eğitim imkânların belirli merkezlerde toplanması, civar köy ve kasabalardaki öğrencilerin buralara otobüsle gidip gelmeleri üzerinde durulmalıdır.

c. Öğretmenlerin tayin ve nakilleri ile rotasyonlarına ilişkin kurallar açıklığa kavuşturulmalı; kuralların her öğretmene eşit uygulanması titizlikle kontrol edilmeli; uygulamaların sonuçları değerlendirilerek tayin nakil, rotasyon kuralları sürekli geliştirilmeli ve ihtiyaçlara uyarlanmalı; öğretmenleri tedirgin edecek, maddi ve manevi sıkıntıya düşürecek ve hâlâ yetkililerce bir tehdit veya cezalandırma aracı olarak kullanılabilecek katı ve belirsiz kurallardan kaçınılmalı; rotasyonun kolay uygulanmasını sağlayacak maddi ve sosyal tedbirler de birlikte alınmalıdır. Atama ve yer değiştirmelerde aile bütünlüğü korunmalıdır.

ç. Mahrumiyet yerlerinde çalışmayı özendirici ve ödüllendirici (tazminat, itibari hizmet zammı, çocuklarına yatılılık, öğrenim bursu vb.) tedbirler alınmalıdır. Personel Kanununda öğretmenlerin statülerini yükseltici hükümler getirilmeli ve özellikle öğretmenliğin kendine özgü bir meslek olduğu gözönünde bulundurularak tüm özlük hakları atama ve yer değiştirme gibi durumlarını düzenleyici ayrı bir personel kanunu çıkarılması üzerindeki çalışmalar sonuçlandırılmalıdır.

d. Teftiş sistemide, öğretmenlerin başarısını yükseltmek için, müfettişlerin rehberlik görevlerine ağırlık kazandırılmalı; öğretmenlerin başarılarının pekiştirilmesi, başarısızlıklarının giderilmesi amaçlanmalıdır.

e. Öğretmenlere verilecek disiplin cezalarına ilişkin kurallar herkes için açık hale getirilmeli, tahkikatlarda objektifliği sağlayacak tüm tedbirler alınmalı; başka yere nakil, hiçbir zaman bir ceza aracı olarak kullanılmamalıdır; gereksiz disiplin cezasının, öğretmeni kıracağı, meslekten soğutacağı, hatta müteakip bozuk davranışlara davetiye olacağı unutulmamalı; bu hususta yöneticiler bilinçlendirilmelidirler.

f. Öğretmenler okulda rutin işlerden kurtarılmalı; kendilerine meslekleri ile ilgili olmayan konularda görev verilmemeli, eğitim ve öğretimin niteliğini yükseltmeye yönelik bir çalışma içine girmeleri sağlanmalıdır.

g. Öğretmenlerin haftalık ders ve çalışma yükleri, onların görevlerini en verimli düzeyde yürütebilecekleri ölçüde tutulmalı; ders yükleri hesaplanırken, ders hazırlama, araç - gereç hazırlama, nöbet, kurul, zümre toplantıları, sınıf öğretmenliği, eğitsel kol başkanlığı, ders dışı sosyal, kültürel, sportif faaliyetler, laboratuvar, işlik hazırlığı, düzenlenmesi, korunması işleri, sınav kağıdı, ödev okuma, sınıf mevcutları, velilerle, çevre ile ilişkilerde harcadığı zaman, okul - aile birliği, okul koruma derneği çalışmalarında harcadığı zaman gibi, öğretmenlerin tüm görevleri dikkate alınarak belirlenmelidir.

h. Okul yöneticilerinin yetişmelerine önem verilmeli; yöneticiler okulda huzurlu ve verimli bir çalışma ortamı yaratabilecek ve öğretim kadrosu, öğrenciler ve veliler arasında işbirliği, gönül birliğini sağlayabilecek niteliklere kavuşturulmalıdır.

ı. Öğretmenlere mesleklerinde ilerleme imkânları sürekli açık tutulmalı; belli şartları yerine getiren öğretmenlerin, meslekte en üst yönetim, uzmanlık ve akademik düzeylere yükselebilmeleri sağlanmalıdır. Bu konuda Yükseköğretim Kurumu ile ilgili üniversiteler arasında işbirliği halinde, kurallar belirlenmeli; bunlar herkese eşit uygulanmalı; maddi imkânsızlık ve büyük şehirlerden uzakta görevli bulunma, meslekte ilerlemeyi ve üst öğrenim görmeyi engelleyici bir öğe olmaktan çıkarılmalı; bu amaçla, öğretmenlere belli şartlar altında maaşlı izinlilik (veya görevlilik) gibi kolaylıklar sağlanmalıdır.

i. Öğretmenler için onların mesleki niteliklerini ve genel kültürlerini artıracak her çeşit kitaplar (öğretmen kılavuz kitapları, mesleki konulardaki kitaplar ve diğerleri) hazırlatılmalı veya satın alınmalı; bunların öğretmenlere parasız verilmesi; bazı temel kitapların da okul kitaplıklarına gönderilmesi sağlanmalıdır.

j. Öğretmenler, mesleki faaliyetlerini olumsuz olarak etkileyebilecek, onları tedirgin edecek, iş güvencelerini zayıflatacak veya ortadan kaldıracak her çeşit keyfi hareketlere karşı yeterince korunmalı; yönetim öğretmenlere sahip çıkmalı ve bunu her vesile ile belli etmelidir. Öğretmen kanun ve yönetmeliklere göre hizmet görürken, yönetimin destek ve koruyuculuğunu arkasında hissetmelidir. Öğretmenin kendi teşkilâtında saygınlığı sağlanmalıdır.

k. Öğretmenin kendisinde, yönetimden, çevresinden, kanun, yönetmelik ve programlarla ders araç ve gereçlerinden kaynaklanan sorunları giderilmeli; öğretmen, öğretme işinde daha aktif bulunma düzeyine getirilmelidir.

l. Kalkınma öncelikli yörelere, denenmiş ve başarılı olmuş öğretmen ve yöneticilerin gönderilmesi için özendirici tedbirler alınmalı, şartlar geliştirilmelidir.

m. Başarılı öğretmenler, maddi ve manevi yönden ödüllendirilmeli; çalışanla çalışmayan arasındaki fark, objektif olarak ortaya konulmalıdır.

n. Yöneticilerin seçim ve atamaları, gerekli yönetmeliklerle objektif ilke ve kurallara bağlanmalıdır.

o. Kadro kanunu çıkıncaya kadar, öğretmenlerin mağduriyetlerini önleyici önlemler kısa süre içinde alınmalıdır.

ö. Temeleğitim okullarının, özellikle köy ilkokullarının her türlü yönetim ve eğitim giderleri Devletçe karşılanmalıdır.

4. Hayat Şartları :

a. Öğretmenlerin hayat şartları sürekli incelenmeli; iyileştirilmesine yönelik tedbirlere süreklilik kazandırılmalı; bu amaçla okul, ilçe, il, bölge ve ülke düzeyinde plan ve programlar yapılmalıdır.

b. Öğretmenlerin sayısının diğer mesleklerdekilere göre çok fazla oluşu, öğretmenlerin maaş ve ücretlerini yükseltmeye ve hayat şartlarını iyileştirmeye yönelik sosyal hizmetlerin yerine getirilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasını kısıtlayıcı bir etken olmaktan çıkarılmalıdır.

c. Gelir düzeyleri, öğretmenlerin yaptıkları işin önemine göre belirlenmeli, aynı okulda veya benzeri bir başka okulda birlikte çalışan meslek kıdemleri aynı öğretmenlerin şu ya da bu nedenle (örneğin ders ücreti) birbirinden çok farklı para almaları önlenmeli; en üst derece ile en alt derece arasındaki maaş farkı azaltılmalıdır.

ç. Öğretmenlerin kadro tıkanıklığı nedeniyle terfi edememeleri mutlaka önlenmeli; her ne sebeple olursa olsun, kendisinden beklenen hizmeti yapan bir öğretmenin zamanında terfi etmesi sağlanmalıdır. Kadrosuzluk, emeklilikte emsallerinden daha az maaş almaya neden olmamalıdır.

d. Özellikle köylerde ve mahrumiyet bölgelerinde, yeter sayıda lojman yapılması bir plan ve programa göre sağlanmalıdır. Büyük şehirlerde ve il merkezlerinde ve diğer yerleşim alanlarında öğretmenlere toplu konut yapımı planlanmalı ve bu projeye ivedilik kazandırılmalıdır.

e. Zorunlu rotasyon durumunda öğretmenlere taşınma giderleri gerçek harcamalara göre ödenmeli, yeni tayin edilen yerde lojman yoksa ve ev sahipleri yıllık peşin kira istiyorlarsa, bu para öğretmenlere devlet bankalarınca düşük faizle borç olarak verilmeli.

f. Rotasyona tâbi tutulan öğretmenin benzeri okul bulunmayışı nedeniyle yanına getiremediği çocukları yatılı bir okula yerleştirilmeli ve öğretmene "Çocuk okutma yardımı" yapılmalıdır.

g. Kışı uzun süren yörelerdeki öğretmenlere yapılan yakacak yardımı artırılmalıdır.

h. Büyük şehirlerde çalışan öğretmenlere belediye otobüslerinde indirim yapılmalıdır. Öğretmenlerin hava, deniz ve kara taşıtlarından indirimli olarak yararlanmaları sağlanmalıdır.

ı. Öğretmen evlerinin yapımı, bir plan ve programa göre tamamlanmalıdır.

i. Öğretmen ailelerinin tatil aylarında yararlanabilecekleri dinlenme tesislerinin yapımı için, elverişli hazine arazileri belirlenmeli, bunların Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmesi sağlanmalı ve tesis yapımı, bütçe imkânlarına göre, bir plan ve program dahilinde sürdürülmelidir. Bir yandan da, elverişli okulların bu amaçla kullanılması için ciddi incelemeler yapılmalı, bu okulların eksiklerini gidererek, dinlenme amacıyla kullanılmaları sağlanmalıdır. Halen bu amaçla kullanılan okulların, daha elverişli hale getirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

j. Öğretmen çocukları için kreş ve çocuk yuvaları, anaokulları açılması üzerinde durulmalı, bu amaçla, bir geçiş döneminde, mevcut okulların elverişli sınıflarından yararlanılması yolları aranmalıdır.

k. Doğum yapan öğretmenlere, isterlerse, bir öğretim yılına kadar, "Maaşsız izin" verilmesi, bu süre içinde diğer sosyal haklardan yararlandırılmaları imkânları aranmalıdır.

l. Öğretmenlerin sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanmaları sağlanmalı, büyük şehirlerde dispanserler açılmalı ve "öğretmen hastaneleri" kurulması imkânları araştırılmalıdır.

m. Köylerde ve mahrumiyet bölgelerinde çalışan öğretmenlere, yazın dinlenme yerlerinde öncelik verilmeli, ayrıca bu iş hizmet-içi eğitim kursları haline de getirilerek, kendilerine yol parası ve yevmiye verilmesi de sağlanmalıdır.

n. Köylerde görev yapan öğretmenler için belli zamanlarda, bütün öğretmenlerin birlikte olabilecekleri moral geceleri, sorunların tartışıldığı meslekî bilgi ve deneyim alışverişinin yapıldığı toplantılar düzenlenmeli; bu tür etkinlikler süresince de öğretmenler izinli sayılmalıdır.

5. Uzmanlarla İlgili Teklifler:

a. Uzmanların görevleri ve çalışma alanları açıkça belirlenmeli ve buna uygun çalışma ortamı yaratılmalıdır. Ayrıca, yöneticiler, uzmanlık alanlarında bilgi sahibi kılınmalıdır.

b. Uzmanlar, uygulama alanlarında yeterli ve etkili olacak nitelikte yetiştirilmeli ve atamalarda bu husus ön planda tutulmalıdır.

c. Uzmanların okuldaki çalışmalara etkin olarak katılabilmeleri için, belirli bir süre öğretmenlik deneyimi kazanmalarına ihtiyaç görülmektedir. Bu nedenle, uzman yetiştirmede en az (5) yıllık öğretmenlik deneyimine sahip bulunanlara öncelik verilmelidir.

ç. Eğitim uzmanlarına alanlarıyla ilgili her türlü araç-gereç, kılavuz ve meslek yayınları sağlanmalıdır.

d. Okullarda ve kurumlarda çalışan uzmanlara, diğer personele tanınan özlük hakları ve ders ücretleri aynı düzeyde verilmelidir.

BU DERGİDEKİ YÖNETMELİKLER, KARARLAR, GENELGELER VE DUYURULAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	25	49	73	97
2	26	50	74	98
3	27	51	75	99
4	28	52	76	100
5	29	53	77	101
6	30	54	78	102
7	31	55	79	103
8	32	56	80	104
9	33	57	81	105
10	34	58	82	106
11	35	59	83	107
12	36	60	84	108
13	37	61	85	109
14	38	62	86	110
15	39	63	87	111
16	40	64	88	112
17	41	65	89	113
18	42	66	90	114
19	43	67	91	115
20	44	68	92	116
21	45	69	93	117
22	46	70	94	118
23	47	71	95	119
24	48	72	96	120

YILLIK ABONESİ 1000 LİRADIR. ABONE TUTARI, İLLERDE DEFTERDARLIK MUHASEBE MÜDÜRLÜKLERİNE, İLÇELERDE MALMÜDÜRLÜKLERİNE (ÇEŞİTLİ GELİRLER FASLINA) YATIRILARAK, VEZNE ALINDISININ ASLI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ — ANKARA 1983